

~~1428~~
1428

A

TPLF01B148

6/46

శ్రీ మహాదేవ గ్రంథాలయం
తేలపాళెం. (కృష్ణా జిల్లా.)

మేరీ కహానీ

మహాదేవ గ్రంథాలయం
తేలపాళెం. (కృష్ణా జిల్లా.)

ప్రచురణ :
ప్రభాత్ ప్రిస్
మచిలీపట్టణం

౨౩

ప్రథమ
ముద్రణ

== అన్ని హక్కులూ రచయితవి ==

అర్థ రూపాయి

1943

ప్రతులకు :
ప్రభాత్ ప్రిస్, మచిలీపట్టణము.

స్వీ రి క

“మేరీ కహానీ” అని హిందీభాషలో ఈపుస్తకానికి పేరు పెట్టడములో గ్రంథకర్తకు హిందీమాధుర్యము తెలిసి ఉండవలి; హిందీ యావద్భారతదేశభాష అనే అదరమైనా ఉండవలి. “నాకథ” అనడముకంటే “మేరీ కహానీ” అనడములో వైచిత్ర్యము లేకపోలేదు.

ఈపుస్తకములో ఉన్న ఘట్టాలు కేవలము ఈకథకుని చర్యలు అనుకో నక్కరలేదు. ఈయన జన్మించినది మొదలు నేటి వరకు జరిగిన ప్రధానాంశాలని భావించగూడదు. లోక యాత్రలో మిత్రులతో గాని తదిరులతో గాని తనకు సమకూడిన కొన్నికొన్ని సన్నివేశాలను రచయిత రమణీయముగా వర్ణించాడు. అవి అన్నీ సముచితము లని కాని సార్థకము లని కాని సమాలోచన చేయవలసినపని లేదు. “నాకథ” అని గ్రంథనామ ముంచి ఈయన తనచరిత్ర సమగ్రముగా లిఖించలేదే అని వైముఖ్యము చెంద గూడదు.

స్వీయచరిత్రలు వ్రాసి ప్రకటించేవారు సంపూర్ణసత్యాన్ని ప్రదర్శించ లేరు. ‘రూసో’ మొదలయిన పాశ్చాత్యులు బట్టబయలుగా తమ సంగతులు వ్రాపంచానికి ప్రకటించా రని ప్రసిద్ధి. సూక్ష్మముగా చూస్తే ఆ రచనలలో కొన్ని యధా ర్థాలు అంతర్ధాన. మయినట్లు అవగత మవుతుంది. కొన్ని కొన్ని సన్నివేశాలలో ఆత్మనింద అగుపడినా కడకు గ్రంథకర్తకే వీధో ధముగా ఇంతో అంతో ఉత్కర్షహేతువు

ఆవుతూ ఉంటుంది. ఆరోగ్యము కనిగించిచక్షులు తనకు ఉత్కరాపాదకాలు కాకపోయినా కొన్నిచిత్రచర్యలు చిత్రిస్తాడు. ఈగ్రంథకర్తకూడా అలాచెయ్యగలిగినాడు.

ముఖ్యముగా మునిమాణిక్యము హాస్యప్రియుడు, ఆరోగ్యవంతుడు. అందుచేతనే తాను చిత్తు అయిపోన ఘట్టాలను కూడా గట్టిగా వర్ణిస్తాడు.

పురాణాలు తాత్పర్యార్థప్రతిపాదకాలు. ఆయాకథలలో నన్నివేశాలు, సంఘటనలు, నత్యముగా జరిగిన వని విశ్వసించ నక్కరలేదు. ఒక్కొక్కకథ గాని, ఉపాఖ్యానముగాని, చదివినా, విన్నా, నివరకు తేలేఫలితమే ప్రధానము, “మేరీకహనీ”లో ఘట్టాలుకూడా తాత్పర్యార్థప్రతిపాదకాలు అంటే ప్రత్యవాయము లేదు. అలా అన్నప్పుడు అందులో విషయాలు అసలు జరగ లేదని, కేవలకల్పితా లనీ భావించకూడదు. ఒక్కొక్కనన్నివేశము యధాతథముగా జరిగి ఉండవచ్చును. ఇంకొకఘటము కేవలము ఊహజనితము కావచ్చును, మరొకస్థలములో కల్పనా, ఘటనా తిలతం దులవత్ మిక్కిల్యము కావచ్చు. సత్యార్థముకన్న సంభావనా విగహము లేకుండా సారస్యము జాలువారితే, రసికులు రమ్యమే అంటే చాలదా?

ఇందులో నందగ్భాలు ఈ ప్రకారముగా నడవలే దని యధార్థవాదులు అన్నానప్పుడు లేదు. వర్ణితవిషయాలూ, వాక్కులూ ఆయావ్యక్తల స్వభావాలకు సంకేతముగా ఉంటేనరకాదు. GÖTTE మహాకవి స్వీయచరిత్రకు POETRY AND TRUTH అని పేరు పెట్టినాడు. ఆయన యధా

రవాది, కాబట్టే చిరకాలముకిందటి ఘటనలు స్మరణకు
తెచ్చుకొని వ్రాసినప్పుడు ఎంతసత్యము ఎంత రంజనము
సన్నిశ్చితా లయినవో నిర్ణయించుకో లేక గ్రంథానికి
ఆనామము ఉంచినాడు.

మునిమాణిక్యం రచనలు ముద్దుముద్దుగా ఉంటవి. అత్యంత
గంభీరవిషయములో నయినా హాసరేఖ మోసు వెళ్తుతూ
ఉంటుంది. చింతాక్రాంతస్థితిలో కూడా చిరునవ్వు చెల
రేగుతూ ఉంటుంది. “నవ్వు నాలు గందాల చెరువు”
అనే లోకోక్తిని ఈయన ఉట్టా వట్ట కొట్టించాడు.

నిత్యకృత్యాలను నిపుణముగా నిరూపించి, సామాన్యసంసారాలలో
ఉండే స్వారస్యాలను కొల్లబెట్టిన సిద్ధహస్తుడు శ్రీ
మునిమాణిక్యం. ఈయనలేఖని వివిధగతులలో వెళుతూ ఉం
టుంది. సామాన్యవిషయము చెప్పినా, నడుమనడుమ నవ్విస్తూ
ఉన్నా, జీవితములో గంభీరసత్యాలను కఠినమృత్యువు
కొంతవరకు ఈకథకుడు విధిస్తాడు. ఈయనరచనల
జుగుప్సాకరాలు, అశ్లీలాలు, అమంగళకరాలు, ఆర్యేత
రాలు లేవు.

ఇతి శివమ్!

సాహితీ సమితి
జూన్ ౧౫, ౧౯౮౩

తల్లావజ్ఞుల శివ శంకర శాస్త్రి.

“మేరీ కహానీ” అంటే నాకథ. నాకథ రచించేవారు ఎవ్వరూ
 గొరకక నానంగతులు నేనే వాసిసుకొంటున్నాను. నాజీవి
 — తల్లో కొన్ని సంఘటనలు ఇవి.

— మునిమాణిక్యం నరసింహరావు.

మే రీ క హా నీ

1

ఒకమారు. నేను రైల్వోప్రయాణం చేస్తున్నాను. ఆ పెట్టెలో ఉన్నదల్లా నేనూ, ఇంకొక ఆయన ; కాకపోతే అమూల ఒక ముసలమ్మ కూర్చుని కునికిపాట్లు వదుతూంది. కాసేపు నేను నాలుగుదిక్కులా చూశాను. ఈ పెట్టెలో ఇరవై మంది కూర్చోవాలే అనే ప్రకటన నాలుగుసార్లు చదివాను. కన్నడపు అక్షరాలు తెలుగు అక్షరాలలాగే ఉంటేయని మళ్ళీ అనుకొన్నాను. రైలు ఎక్కినప్పుడల్లా అల్లా అనుకొంటూనే ఉంటాను. పైనాకిందా చూశాను. కిటికీలోనుంచి బైటకు తొంగిచూచి చెట్లు పరుగెత్తటం గమనించాను. ఎంత సేపని ఇట్లా కాలం గడపగలను? చివరకు నావక్కన కూర్చున్న ఆయనవంక చూశాను.

ఆయనా నావంక చూచి, “ ఏవూరండి మీదీ? ” అని అడిగాడు. నేను చెప్పాను. ఆయన

నది ఏవూరైంది నాకు చెప్పాడు. అంతటితో సంభాషణ ఆయిపోయింది. దానితరువాత ఏం జేయాలింది తోచలేదు.

ఆయనేదో పుస్తకం చూస్తున్నాడు. “ఏమిటండీ ఆపుస్తకం?” అన్నాను నేను. “ఇది ఆడ వాళ్ల పుస్తకం అండి; ఇందులో పొడుపుకథలున్నాయండి” అన్నాడాయన. అక్కడనుంచి కాసేపు పొడుపు కథలమీద ప్రసంగించాను.

“పొడుపుకథలు విజ్ఞాన పేటికలు. తెలుగు తనం ఉంది వాళ్లలో. తెలుగు నుడికారం తెలుసుకోవాలంటే పొడుపు కథలు చూడాలే. పొద్దు పోటానికి వాటి ప్రయోజనం చెప్పనక్కరలేదు. మనస్సుకు ఉత్తేజం కలుగచేసి, ఆనందాన్ని ఇస్తాయి” అని చెప్పాను. ఆయన నాతో ఏకీభవించాడు.

అయితే మనం కర్దరం పొడుపుకథలు వేసుకొందామా అన్నాడాయన. ఎట్లా కాలంగిడుస్తుందా అని చూస్తున్న నేను వెంటనే సరే అన్నాను.

అయితే ఒకటి అన్నాడాయన—“చూడండి కథలు వేసుకొనేప్పుడు పందెంకూడా పెట్టుకొంటే బహుతమాషాగా ఉంటుంది. పట్టుదల వస్తుంది. అది ఉంటేనే ఏఆటలోనైనా ఆనందం— ఏమంటారు?” అన్నాడు—

నిజమే ఆమాట— ఆందుకని “సరే పందెం పెట్టుకొందాం— రూపాయి రూపాయి పందెం” అన్నాను నేను. “సరే దానికేం కానీండి, మీరు చదువుకొన్నవారు. చప్పన గ్రహించి చెప్పగలరు. నేను చదువుకోలేదు. కాబట్టి పందెం లో మీరు చెప్పింది నేను ఇవ్వలేను” అన్నాడాయన.

“నేను కథ విప్పలేకపోతే రూపాయి ఇస్తాను— మీరేమిస్తారు చెప్పండి” అన్నాను. నేను అర్థరూపాయి ఇస్తానన్నాడాయన. బాగానే ఉంది. నేను బియ్యే ప్యాసులయి లోకానుభవం కలవాడిని ఆయన పామరుడు. అదీకాక ఆపొడుపు కథల పేషయమై నేను ప్రత్యేకం కృషిచేశాను. నాకు ఎన్నోకథలు నోటికివచ్చు. వాటినడక్క, నిర్మాణం అంతా నాకు తెలుసు. ఈపొడుపుకథల్లో

ఎంత విలువైన విజ్ఞానం మారువడి ఉందో చూపిస్తూ ఒక వ్యాసం ఇంగ్లీషులో వ్రాసి ప్రచురిస్తే ఇతర దేశీయుల్లో కొంతమందికూడా, దాన్ని మెచ్చుకొన్నట్లు నాకు ఉత్తరాలొచ్చినై. అందుకని నేను సరేనని పందానికి ఒప్పుకొన్నాను.

“ముందు నేను పొడుస్తాను. మీరువిప్పండి” అన్నాడాయన. “ఎవరు ముందు వేస్తే ఏముందీ ! మీరే ముందు వేయండి పోనీ” అన్నాను నేను. ఆయన తలపై కెత్తి ఆలోచించసాగేడు. ఒక్క నిమిషం నేను ఆయన ముఖంవంకే తదేక దీక్షగా చూస్తూ కూర్చున్నాను. ఆయన ముఖం చిట్లించాడు. ఈయనకు ఏమీరావు? కాబోలు ననుకొని నేను నవ్వుకొన్నాను. ఆయన తన రెండు కళ్లనూ రెండు వేళ్లతో నొక్కుకొని, దీర్ఘనిశ్వాసంచేసి ముక్కును ఆవేళ్లతోనే లాగి నొసలు ఒత్తుకొని నానా అవస్త పడి చివరకు తెప్పరిల్లి, “ఊ చూడండి మనిషీ కాదు గుర్రం కాదు”..... అని అగాడు. నేను “ఇంకెందుకూ, నాకు తెలిసిపోయింది. గ్రీకు పురాణకథలలో సెంటారులు అనేవాళ్ళను వరించారు. వారు అధోభాగంలో అశ్వరూపం. ఊర్ధ్వ భాగంలో మానవరూపం” అని పకపకా నవ్వాను.

ఆయన ముఖం చిట్టించుకొని “అది కాదండీ నేను చెప్పేది మీరు సంతం వినకుండా చెప్పేస్తే ఎట్లా?”- అన్నాడు. “చిత్తం చెప్పండి. కొసంటా చెప్పండి” అని అంటూ ఆయనకు మరింత దగ్గర సాగా జరిగి కూర్చుని, ఇందాకటికంటే ఎక్కువ శ్రద్ధగా వింటానికి తయారై నాను.

“మనిషీ కాదు, గుర్రమూ కాదు— ఒక్కటే కన్ను— మూడే కాళ్ళు” ఏమిటో చెప్పండి అన్నాడు—

గీత కథల్లో ఒక కన్ను ఉన్నది సైక్లోపుసుకు— కాని వాడికి రెండు కాళ్ళు— మూడు కాళ్ళున్న జంతువగాని, మనిషిగాని ఎక్కడా ఉన్నట్లులేదు. కల్పితమైనా అట్లాంటి కల్పిత మృగాన్ని ఏకథలో నై నా వర్ణించారా అని చూస్తే నాడొహకు ఏమీ తోచలేదు. అదే నేను మొదటిసారి కథ విప్పలేక ఓడిపోవటం! నాకు పొడుపు కథల్లో ఇంతపాండిత్య మూ ఉండి చివరకు ఓడిపోవాల్సి వచ్చిందే అని విచారంవేసింది. వర్సూలేసి రూపాయి బల్లమీద పెట్టి— “నేను చెప్పలేను.. ఓడిపోయినాను. రూపాయి తీసుకోండి” అన్నాను.

ఆయన రూపాయి తీసికొని ఒకసారి మోగించి
చూచి మెదలకుండా జేబులో వేసుకొన్నాడు—
“అదేమిటండోయ్! మీరు కథ విప్పాలె. నేను
చెప్పలేకపోయినపుడు” అన్నాను.

ఆయన పర్సు తీసి ఒక అర్ధరూపాయి బిళ్ళ
నాముందు పెడుతూ, “నాకుమటుకు తెలిసేడ్సిందీ
చెపటానికి!— చెప్పలేను. నేనూ ఓడిపోయినాను.
అర్ధరూపాయి తీసుకోండి” అంటూ ఆయన సం-చి
చేతికి తగిలించుకొని గొడుగు చంకలో పెట్టుకొని
దిగిపోయినాడు.

నాటకంలో వేషం వేద్దామని నాకు ఎన్నాళ్ళ నుంచో సరదా— స్కూలుమాస్టర్, యాక్టింగు లాంటిదేనని నాడిదేశం— ఇద్దరికీకూడా వేషం వేసుకోవలసిన అవసరం ఉంది. చినిగిపోయిన పాత కోటూ, మాసిన తలగుడ్డతో మాస్టరు తయారవుతాడు— విగ్గువేసుకొని చమీకోట తగిలించుకొని ఆయన తయారవుతాడు. ఇద్దరికీకూడా ఒక సమాజంముందు తమ నిర్వహించవలసిన బాధ్యత ఉంది. క్లాసులో కుర్రవాళ్ళని మాట్లాడకుండా వినేటట్టు చేయాలిసిన బాధ్యత మాస్టరుది. వచ్చిన ఆడియన్సును అల్లరిచేయకుండా నాటకం చూసేటట్టు చేయటం యాక్టరుయొక్క నేర్పరితనంమీద ఆధారపడి ఉంటుంది. అందుకని మంచి మాస్టరు అయినవాడు మాంచి యాక్టరు అవుతాడని నాకు గట్టిసమ్మతం.

కాని ప్రపంచం ఈవిషయమై గుర్తించినట్టు కనపడలేదు. మాస్టరు ఎంత విద్వాంసుడైనా ప్రపంచం వాడిని ఓ తెలివితక్కువ దద్దమ్మకీర్తి

చూస్తుంది. సమాజం యాక్టరును కళా పానకుడని మెచ్చుకొని గౌరవిస్తుంది. మంచి యాక్టరైన వాడిని ఏనుగుపై ఎక్కించి ఊరేగిస్తారు. ఆయనపై పద్యాలు చదివి, పువ్వులు వర్షిస్తారు. మాస్టరుకు అల్లాంటి గౌరవం జరగటం నేనెరగను. వాణ్ని దేనిపైన యెక్కించరు. యెక్కించటం అంటూ వస్తే ఆయన పేరు, అంటే అసలు పేరుగాదు. ముద్దు పేరు, గోడలపై కిమాత్రం యెక్కిస్తారు. వంచరత్నాలుకట్టి అచ్చువేయడంగాని, ఆయన కీర్తినంతా రెండుపాదాలుగల ద్విపదలాంటి పద్యాలలో ఇమిడ్చి బోర్డుమీద, అక్కడా వ్రాస్తుంటారు. అంతే. ఇల్లాగ మేస్టరుకు కేవలం అన్యాయం జరగటం చూస్తూకూడా మనం యేమీ చేయకుండా ఊరుకొంటున్నాము.

ఇంతకూ నేను ఒకనాటకంలో వేషం వెయ్యాలని సరదా పడ్డానని చెప్పాను. మనస్సులో ఈ కోరిక పెట్టుకొని యెన్నాళ్ళో బాధపడ్డాను. వేద్దామా వద్దా అనీ, తీరావేస్తే, కుర్రవాళ్లు అల్లరి చేస్తారేమోనని, భయం. నేను ఏవేషం వేస్తానో ఆవేషంపేరు నాకు తగిలించి నన్ను ఆపేరుతో పిలుస్తారు. ఇది నాభయం. చివ్వరకు నాకు ఓ

సంగతితోచింది. ఓపేరు తగిలిస్తామా? అంతేగా! ఇది వరకు మనకు పేరులేకపోతేగదా భయం. పోనీ రెండుపేర్లు అవుతై. దేవుడి నయవల్ల నేనందులో క్షీర్తి సంపాదించి అనేక వేషాలు వేయటం స్వాగించినతరువాత ఎన్ని పేర్లని తగిలిస్తామా? పోనీ మరచిపోకుండా అన్ని పేర్లు తగిలిస్తారే అనుకొందాం. ఎట్లా అయినా మరేం దిగులుపడాలిసిన పని లేదు. భగవంతుడంతటి వాడికి ఉన్నాయి సహస్ర నామాలు. ఈ మాసవుడికి నాలుగు పేర్లుంటే ఏమీ అనుకొని, ఎట్లాగయినాసరే ఏదోనాటం కలలో ఓ చిన్న వేషం అయినా వేద్దామని నిశ్చయించుకున్నాను.

మావూళ్లో రెండు మూడు నాటకం కంపెనీలు ఉన్నాయి. వాళ్లను అడిగాను నాకేదైనా ఒక చిన్న వేషం ఇయ్యమని. వాళ్లందరూ మహాకొమ్ములు తిరిగిన వటకులు అయినట్లూ, నేనెందుకూ పనికిరాని వాణ్ని అయినట్లూ వాళ్లు మాట్లాడటంచూస్తే నాకు అరికాలిమంట నెత్తికెక్కింది. కాని ఫలం! వాళ్లను కాస్తమంచి చేసుకోక తప్పిందికాదు. ఏదైనా ఒకచిన్నవేషం ఇయ్యమని ప్రార్థయపడ్డాను. అందులో ఒక కంపెనీయజ

మానికీ నాయందు దయకలిగింది. వన్నొకచిన్న
ఆడవేషం వేయమన్నాడు. రాణిగారి ముందు
ఏవో రెండుముక్కలు ఆనాలె అంతే.

అందుకు నేనేమీ విచారపడలేదు. సరేనని
సంతోషంగా ఆ పాత్ర నిర్వహించటానికి ఒప్పు
కొన్నాను. అసలు నాటకంలో అల్లాంటి పాత్ర
ఏమిలేదు. నాకోసమని సందర్భాను కూలంగా,
జౌచిత్యానికి భంగంలేకుండా ఉండే పద్ధతిలో ఆ
చిన్న కారక్టరును నా సలహామీదే వాళ్లు ఏర్పా
టుచేశారు. నేనూ సంతోషించాను.

చిన్న పాత్రఅయినా దాన్ని గొప్పగా నిర్వ
హిద్దామని నేను నిశ్చయంచేసుకొన్నాను. ఇప్పుడు
కొమ్ములు తిరిగిన వటకులమని చెప్పుకునేవాళ్లు
ఒకప్పుడు మొదట్లో ఈమోస్తరే ప్రారంభించి
ఉంటారు. అందాకాఎందుకు చిత్తుారు నాగయ్య
మొదట కల్లుపాట పాడాడు. నానితరువాత ఇప్పుడు
“తార” — కాదు “గ్రహం” — అయి కూర్చు
న్నాడు. కాబట్టి ఈ చిన్న విషయంలో కూడా
నా తెలివి తేటల్ని చూపిద్దామని నిశ్చయించుకొ
న్నాను.

నటకుల బాధ్యతలను గురించి నేను అనేక వ్యాసాలు వ్రాశాను. రాజరాజ నరేంద్రుడు ఏకాల పువాడో ఆకాలంలో రాజులు వేసుకొనే దుస్తులు ఎల్లాంటివో మొదలగు విషయములు నటకుడు శ్రీమపడి తెలుసుకొని, ఆదుస్తులు అన్నీ తానే స్వయముగా కుట్టించుకొని అప్పుడు రాజరాజవేషం వెయ్యాలి. మంగలి, పొదిలేకుండా క్షవరంచేయటానికి రాడు. వడ్కింగి, చిత్రిగుల్ల లేకుండా రాడు. అల్లాగే తాను వేసే వేషానికి ఉచితమైన దుస్తులు లేకుండా నటుడు రాకూడదని గట్టిగా వాదించాను. ఇప్పుడుతీరానేను వేషం వేయవలసినప్పుడు అదంతా మరచిపోయి మామూలు వేషధారణ చేస్తే నలుగురూ నవ్విపోతారు.

నేను వేసే వేషం చిత్రాంగి దగ్గరఉండే ఒక చెలికత్తెవేషం, రాజరాజ నరేంద్రుడు పదకొండో శతాబ్దిలోనివాడు. కాబట్టి ఆ శతాబ్దిలో పురుషులూ, స్త్రీలు వేసుకొనే దుస్తుల విషయం తెలుసుకొన్నాను. రాణి వాసంలో, చెలికత్తెలు ఎల్లాగ ఉండేవారో, రాణులు ఎల్లాగ ఉండేవారో వారిదుస్తులు ఎల్లాంటివో ఈవిషయాన్ని పరిశోధనచేసి, వాళ్ళకు చెప్పాను. బొమ్మలు

చూపించి, దుస్తులు ఇల్లాగ ఉండాలని కూడా చెప్పాను. వాళ్లు తెల్లపోయి విన్నారు.

నన్ను గురించికాస్త మెప్పుడలగానే మాట్లాడారు. మీరుకూడా ఇల్లాంటిదుస్తులు కుట్టించండి. అని నేనంటే, వాళ్ళునవ్వి ఊరుకొన్నారు. వాళ్ళు తమ భాద్యతను గుర్తించరు. నేను వాళ్ళలాగా ఎల్లాప్రవర్తించేదీ? అందుకని అప్పటి కాలపు రాణి వాసపుస్త్రీలు ధరించేలాంటి చీర, కంచుకము, ఆభరణాలూ అన్నీ సంపాదించుకొన్నాను. దీనికికొంత ధనం కూడా వ్యయమైంది. వేషం వెయ్యాలిసిన రోజు కోసం నిరీక్షిస్తూ కూర్చున్నాను.

సరిగ్గా ఆ రోజున నేను పడ్డ ఆదుర్దా ఇంతా అంతాకాదు. వేషధారులంతా సరిగ్గా ఆసమయానికి యెక్కడినుంచో వచ్చి ఆదరా బాదరా ఇంత రంగు పూసుకొని తయారౌతారు. కళయందు ఆసక్తి ఉండి, తన భాద్యతను గుర్తెరిగిన మనిషి చేసేపని అదికానేకాదు. నేను ఆదర్శప్రాయంగా ప్రవర్తించాలని అనుకొని, నేనుతయారుజేసుకొన్న దుస్తులను ఆభరణాలను ఒక పెట్టెలో పట్టించుకొని సాయంత్రం ఆరుగంటలకే హుద్దగ్గరకి వెళ్ళాను. అప్పటికి రావలసిన వాళ్ళు యెవరూరాలేదు.

సడీ చప్పుడూలేదు. దీపంకూడా లేకపోవటం మూలాన ఒక గంటసేపు ఊరికేనే పచారుచేస్తూ కాలం గడిపాను. దీపం రావటంతోనే నేను రంగువేసుకోటం ప్రారంభించాను. కాని కాస్త రంగు పులుముకొన్నతరువాత జ్ఞాపకంవచ్చింది నేను వేయాలింది ఆడవేషం, మీసం గడ్డం తీసేయాలని. వేసుకొన్న ఆకాస్తరంగూ కడిగేసుకొని మంగలికోసం మళ్ళీ కూర్చున్నాను. టైము అయిపోతున్నదే ఆస నాకు ఏమిటో అదుర్దా. నాటకంలో సగానికిపైగా గడిచిన తరువాత నేను స్టేజీమీదికి వెళ్ళాలె. తొందర ఏమీలేదు. అయినా ఏందుకో లేనిపోని హడావుడి పడ్డాను.

ఎనిమిదిన్నరకు కామాలు మంగలివచ్చి కత్తి నూరాడు. నీకేమీ తొందర లేదయ్యా అని చెబుతున్నా వినక అందరికంటే నేనే ముందుగా క్షవరం అయినాను. ఆతరువాత నేను స్వంతానికి తెచ్చుకొన్న అద్దం ముందు యధావిధిగా రంగు పూసుకొన్నాను. చీరగట్టుకొని రైవిక తొడుక్కొని ఆభరణాలన్నీ పెట్టుకొని తీసుగా తయారై నాను. చిత్రాంగి కంటే చిత్రాంగి చెలికత్తే బాగుందే! అని అన్నాను అంతా. రాణివాసంలో

ఉండే వాళ్లు నిజంగా చాలా అందమైన వాళ్లు ఉంటారనీ, రాణికంటే కూడా వాళ్లే ఆకర్షణీయంగా ఉండేవారని చరిత్రలో ప్రమాణం ఉందనీ, కావలిస్తే చూపగలనూ ఆమటా అనీ వాళ్ళు అట్టే మాట్లాడకుండా చేయగలిగాను.

చదువుకొన్న వాళ్ళు వేషం వేస్తే వాళ్లకు ఉండే గౌరవం వేరు. ఇతరులు సామాన్యులు వేస్తే వాళ్లకుండే గౌరవం వేరు. నా వేషాన్ని జూచి అంతా ఆశ్చర్యపోయినారు. అజంతా చిత్రాలలో చూచే ఆభరణాలు అవీ చూచి, వేషధారణలో ఉన్న అందంచూచీ, అంతా కూడా, చూశారో! పంతులుగారు ఎంత స్టడీ చేశారో, ఆహార్యం విషయమై, అని మెచ్చుకొని బుజం మీద తట్టారు. నిజానికి ఆ విషయంలో నేను చేసిన స్టడీ వాళ్లైవ్వరూ చెయ్యలేదు. కాని ఆ సమాజకులు ఎవ్వరూ ఈ విషయాన్ని మనస్ఫూర్తిగా గ్రహించలేదు. ఎవో ఇచ్చకపుమాటలు అన్నా నన్ను నిజంగా మెచ్చుకొన్నట్లూ తోచలేదు.

ఇక వాళ్ళ వేషాలు జూస్తే మన నాటికకళ ఇంత అద్భాన్నంగా ఉండేమా అని విచారం కల

గకమానదు. చిత్రాంగి నల్లని సిల్కురెవిక
తొడిగి, బనారసుచీర కట్టింది. వంకరపాపిడితీసి
జుట్టుముడిలో అర్థచంద్రాకారంగా పూలు పెట్టు
కుంది. పైగా చేతికి రిస్తువాచీ ఒకటి! ఆకాలం
నాటికి రిస్తువాచీలు ఎక్కడిపయ్యుం అసేసేను అడిగితే
వాళ్ళు నవ్వుటమేకాని సరియై సమాధానం చెప్ప
లేదు. చివరకు నేనొకటి అచుకొన్నాను. వాళ్ళు
ఎల్లాగుంటే నేమి నేమటుకు ఆదర్శప్రాయంగా
ఉందామని.

గ్రీనురూపములోకి వచ్చిన ప్రతివ్యక్తి నన్ను
ఎగాదిగాచూచి ఆశ్చర్యపోసాగినాడు. నాటకం
ప్రారంభించారు. నేను స్టేజీపైకి వెళ్ళి నాకథా
వైదుష్యాన్ని చూపవలసినసీను ఎప్పుడోవస్తుంది.
నేను నాపోర్షన్ మరోసారి చదువుకొన్నాను.
ఉన్నవి నాలుగుముక్కలే నాయి !! ఇక చదవటం
అనవసరం అనిపించింది. కాని ఏమిచేయటానికి
తోచింది కాదు. అమితంగా ఉక్కపోస్తుంటే
విసుర్చుకుంటూ కూర్చున్నాను. విసుకె త్తింది.
ఎంతసేపటికీ నేను వెళ్లాలిసిన . సీనురాదు. నేను
మాటిమాటికి స్టేజీలోకి తొంగిచూచి, మళ్ళీ వచ్చే

కుర్చీలో కూర్చుని విసురుకోటంచూస్తే చూసే
భాళ్ళకే జాలి వేసింది.

ఆ సమాజకులలో ఒకాయన నావిద్యార్థి. నా
అవస్థజూచి ఆకురాగ్రాదు మరీజాలిపడి నాదగ్గరకొచ్చి
“మాస్టారు ఇంకా రెండు గంటలకుగాని మీతో
పనిరాదు. మీరెందుకు ఇల్లాగ అవస్థపడతారు.
పడక కుర్చీ తెప్పించి వేస్తాను. నడుంవాల్చి,
హాయిగా పడుకోండి. నిద్రలేకపోతే మీకు జబ్బు
చేస్తుందికూడాను” అంటూ జమాన్ను పిలిచి
మంచి పడకకుర్చీ ఒకటి తెప్పించి వేయించాడు.

ఆకురాగ్రాదు అక్కడచాలా పెత్తనంచేస్తూ, కాన
లసినపుడు పాగొప్పుచేస్తూ హడావుడి చేస్తున్నాడు.
అతనిమాట అంతా వినటం, విధేయత కనపర్చటం
చూస్తే, అతనికి ఆకంపెనీతో ఏదోగట్టి సంబంధమే
ఉందని తోచింది. సరేనని నేనూ కుర్చీలో జేర్ల
బడ్డాను అతన్ని దగ్గరకుపిలిచి, “చూడూ! ఏమోయ్!
నాకు కాస్త కునుకు పడితే పట్టవచ్చు. ఆ సమ
యానికి నన్ను లేపుతావుగదూ?” అన్నాను.
ఆయన నాలిక • కొరుక్కొని “అదేమిటండి
మాస్టారు! ఆల్లా అంటారు? యెవరికోసం లేపుతా

మండి!! మీకోసమా? ” అన్నాడు. నేను వట్టి తెలివిలేకుండా మాట్లాడానని తోచింది. ఎందుకంటే నేను లేకపోతే వాళ్ళనాటకం యెల్లా జరుగుతుంది, పిచ్చిచ్రీళ్ళ కాకపోతేనాది! నా తెలివితక్కువకు నేనే నవ్వుకొని కన్నుమూశాను.

“నా వేషంజూసి జనం ముగ్ధులైపోతారు. నేననవలసినవి నాలుగుముక్కలే అయినా అవి నేపథ్యజనాన్ని తప్పకుండా ఆకర్షిస్తుంది. భగవంతుడి దయ ఎల్లాగుందో! నేను ముందుముందు షెడ్యూల్డ్ వేషాలు వేసి వైదుష్యం చూపించి స్థానాన్ని వాళ్ళని తలదన్నిపోతే పోనేవచ్చు. అటువంటి కీర్తి వస్తే ఈడొయ్యోగానికి రాజీనామా ఇస్తాను. నెలకు రెండు మూడువందలు సంపాదిస్తాను” అని నాలో నేను ఊహించుకొన్నాను. ఊహమీద ఊహ రావటంలో నేను ఉన్నడొయ్యోగం వదులుకోటం మంచిది కాదనీ, ఈవృత్తిలో ఉంటూనే శని ఆది వారాల్లో మాత్రమే నాటకాలు ఆడటానికి ఒక్కో వటం మంచిదనీ నిశ్చయించుకొన్నాను — నేను అనాల్సిన నాలుగు ముక్కలకూ అనుగుణ్యమైన అభినయంకూడా ఇల్లా ఉండాలని చినుకొన్నాను.

నాలుగుముక్కలకు అభినయంకూడా ఏమి ఉంటుంది అని అనుకోనక్కరలేదు. ఏచిన్న మూటైనా అభినయించవచ్చును. 'రాముడు రావణుని చంపెను' అన్నమాటను విచారంగానూ అనవచ్చు దుఃఖరసం ఒప్పిస్తూ, సంతోషగానూ అనవచ్చు— అనేనాడి తెలివి తేటలతో ఉంటుంది. అవి అనుకుంటూ ఉండంగానే కొద్దిగా కునుకు పట్టింది. అయిదు నిమిషాలు గడవకముందే యెందుకో ఉలిక్కిపడి లేచాను. లేచి మళ్ళీ వెళ్లాను, నాటకం ఏస్థితిలో ఉందో చూడటానికి. ఇంకా మొదట్లోనే ఉంది.

ఇంతలోకే ఆకురాడు మళ్ళీవచ్చి, మాస్టారు! పాపం నిద్రలేక నీరసించి పోతున్నారు. ఇల్లాగ మీరు నిద్రలేకుండా ఉంటిరాఅంటే, ఆనెక్కు మీరు మీపాత్రను నిర్వహించటంలో జంకిపోతారు. తూలిపోతారుకూడాను. హాయిగా పడుకోండి విశ్రాంతి తీసుకోండి. నేనెందుకు చెప్పుతున్నానో వినండి. మీదగ్గరనుంచి ఆడియన్సువెక్కువగాఎక్ స్పెక్టు చేస్తారు. ఆసమయానికి నిద్ర ముఖంతో గీసక మీరు కనబడితిరా, వాళ్లెంతో నిరుత్సాహ పడిపోతారు. అదీ నాగోల'— అని యెంతో ఇద్దె

నాడు— సరేనని నేను మళ్ళీ కుర్చీలో నడుం
వాల్చి యేదో తియ్యని ఆలోచనల్లో పడ్డాను. మెల
కువగా ఉందామని అనుకుంటూనే నిద్రపోయి
నాను.

మధ్యమధ్య ఉల్కిపడితేచి, నాకెదురుగా కన
పడ్డవాణ్ణి యేమయ్యా! నేనురావాలా? అని అడిగే
వాణ్ణి. వాడు పడుకోండి మాస్టారూ! ఇప్పుడేమీ
తొందరలేదూ అని అంటూ ఉండేవాడు. అందను
నాకు తెలిసినవాళ్లు. అందరికీ నేనంటే గౌరవ
మూను. అందుకని ఎవ్వరిని అడిగినా ఆయన విన
యంగా, తొందరలేదండీ మాస్టారూ, సమయం
వచ్చినప్పుడు వాళ్లే వెతుక్కుంటూవచ్చి మిమ్ము
ల్ను తీసికెడతారు. ఎందుకు నిద్రచెరుపుకుంటాను
అని చెప్పేవాడు. అదే మొదటిసారి ప్లేజ్ ఎక్క
టం కాబట్టి చిన్నపిల్లవాడిలాగ అదుర్దా పడు
తున్నాను, తెలివితక్కువ, అని మళ్ళీ నన్ను నేనే
చీవాట్లువేసుకొని, ఈసారి హాయిగా ఒక్కనిద్ర
తీద్దామని నిశ్చయించుకొన్నాను. ఈనిశ్చయంతో
మనశ్శాంతి కుదిరి చక్కని నిద్ర పట్టింది.

ఎంతసేపు నిద్రపోయినానో. నాకైతే తెలియ
యదుకాని నేనుమళ్ళీ, నిద్రలేచేసరికి ఏదోచాలా

సేపు అయినట్లూ, నాటకందాదాపు అయిపోతున్నట్లూ, లీలగాతోచింది. ఒక గెంతు గెంతాను టేబిలైపుకు—నాటకం ఏస్థితిలో ఉందో చూద్దామని. రాజరాజా, చిత్రాంగీ ఉన్నారు. చిత్రాంగీ నేరము బైటపడింది. ఆమె కలవరింతలవల్ల, రాజు కొడుకును అన్యాయంగా చంపుకొన్నానే అని విచారంతోను, చిత్రాంగీ ఇంత ద్రోహం చేసిందే అన్న కోరింతోనూ, కృంగి, కుమిలిపోతున్నాడు. ఇంకా పదినిమిషాలలో నాటకం అయిపోయే స్థితిలో ఉంది.

మొదట నేచూసింది నేను నమ్మ లేకపోయినాను. దీనితరువాత, జరిగిన మోసం స్పష్టంగా తెలిసింది. ఏముందీ, నేను వెళ్లి చెప్పవలసివస్తేను దాటిపోయింది. నాతో పనిలేకుండానే వాళ్ళు పని జరుపుకొన్నారు. నన్ను వదిలేశారు. నన్ను మోసపుచ్చారు. నాచేత ఇంత వేషమూ వేయించి, చివరకు నన్ను పూల్ ను చేశారు.

ఈ సంగతి నా డొహకు తట్టేనని నాలోని గర్వం అంతా కరుడుగట్టి పోయింది. నిశ్చేష్టుడై నే పోయినాను. ఒక్క నిమిషం నోట మాట రాలేదు. నోస్యద్భక్తులతో మోడునై నిలబడిపోయినాను.

రెండునిమిషాలు గడచిన తరువాత నానిగుత్తా హం నిస్సృహ, ఎదో మాధుకులోనై కోపంగా మారినయి. వల్లు మండిపోయింది. ఆపాదమస్తకం కంపించింది. కోపాగ్ని నన్ను గహించివేసింది— ఆకోపం మళ్ళీ ద్రవించి దుఃఖంగా మారింది. చివరకు ఎల్లాగో తెప్పిల్లి నాకు ఎదురుగా నుంచున్న పెద్దమనిషిని. ఉద్దేశించి ఏమయ్యా! నన్ను ఒక్కరూ లేపారుకారూ? అని అడిగాను. ఆపెద్దమనిషి నవ్వి ఊరుకొన్నాడు. ఆయన నవ్వుటం నాకు మరీ అవమానం అనిపించింది. నన్ను పడుకొని నిద్రపోమ్మని ప్రోత్సహించిఫ కుర్రవాడు ఎక్కడా కనిపించలేదు. ఏంజెయ్యను?

ఆంతసరదా పడి ఆరుగంటలకే వేసుకొన్న వేషం ఏంజెయ్యాలె? ఎంతకష్టపడి స్టడీచేశాను! ఈవేషాన్ని !! మీసంగూడా గొరిగించుకొని ఆడ వేషం వేశాను! ఎంత దుర్మార్గంచేశారు! ఎంత మోసం జరిగిందీ! అని నేను గోలపెట్టినా ఎవ్వరు జాలిపడలేదు.....సరిగదా, పైగా నవ్వుటం పాగించారు.

ఆక్షణంలో ఒక చక్కని విషయం తట్టింది నాకు. ఇక ఆలోచించలేదు. ఒకరికి చెప్పలేదు.

ఒకరిసలహా పుచ్చుకోలేదు. చటుక్కున ప్రేజిమిడికి వెళ్లి, నిలబడి, నేను అనవలసిన నాల్గుముక్కలూ అనేశాను. ఈమాటలు విని రాజు నిర్ఘాంతపోయినాడు. చిత్రాంగి తెల్లపోయిచూచింది. ప్రేక్షకులు అంతా సందర్భమూ, బౌచిత్యమూ, లేని ఈ మాటలు విని ఒక్క నిమిషం వెర్రిచూపులుచూచి పకాపకా నవ్వారు.

రాజరాజు ఈఅసందర్భ ప్రలాపన కమ్మేయటానికి నన్నొక సిచ్చివాడికింద లెక్కగట్టి సేవ కుడ్డిపిలిచి “సేవకా ఈమె ఎవరు? ఇక్కడికి వీలవచ్చెను?—పంపివేయుము” అన్నాడు. ఉన్న వాళ్ళంతా మల్లా నవ్వారు.

నాకు వల్లు మండిపోయింది.— “నేనెవరో నీకు కనపడటంలేదూ కళ్ళు మీదికొచ్చినయ్యా? నేను నరసయ్యను. బుద్ధితక్కువై ఏదో సరదా పడ్డాను వేషం వేయటానికి. నీవు నన్ను మోస పుచ్చితే ఊరుకొంటా ననుకొన్నావా పిచ్చిపుల్లాయలాగ!— నాపార్టు నేను యాక్టు చేశాను. నా సరదా నేను తీర్చుకొని వెడుతున్నాను. ఇక్కో నీవు న్నాటకం కానియ్యి. నేవెడుతున్నాను. అని బయటికివచ్చాను. అడియన్సులోనుంచి గొల్లున గోల

బయలుదేరింది. నన్ను పడుకొని నిద్రపోమ్మని
 సలహా చెప్పిన ఆకురామ నాకెక్కడా కనిపించ
 నేలేదు ఆతరువాత. ఆమర్నాడు నన్ను చూచిన
 ప్రతి స్నేహితుడూ, పరిచయుడూకూడా గబు
 క్కునవచ్చి చెయ్యిపట్టుకొని గట్టిగా, ఊపి బూట్టి
 ఫుర్ — చాలా బాగుందోయ్ — చాలా బాగుంది!!
 అని అనటం కృతజ్ఞత కవపర్చటం జూస్తే నాకు
 ఎంతో తృప్తి, ఆనందమూ కలిగినాయి.

3

మా బానమరది ఒక డాక్టరు. ఆసుపత్రినీళ్ళతో
తృప్తిపడనివాళ్ళకు అందికలో వుండాలని జనరల్
ఆసుపత్రికి దగ్గరలోనే డిస్పెన్సరీ పెట్టాడు
ఎల్. యం. పి. ప్యాసుఅయిన తరువాత. రోగిఅయిన
వాడు వక్కడూ వాడిదగ్గరకువచ్చేవాడుకాదు.
కొత్తలో కుర్చీలో కూర్చుని గోల్లు కత్తిరించుకుం
టూఉండేవాడు. సెలవదినము అయితే నేనూ
వాడితోపాటుకూర్చుని యేవోకబుర్లు చెబుతూ
ఉండేవాడిని.

వకటి రెండు కేసులు జాగ్రత్తగా నడిపానా
ఇకఅటుసైన బాధఉండదు బావా! భవిష్యత్
ప్రారంభం మీదే ఆధారపడి ఉంటుంది. అని
వాడు ఎన్నోసార్లు అంటూ ఉండేవాడు. వాడికి
మంచిపేరు రావాలనీ, వాడి హస్తవాసి మంచి
దని అందరూ అనుకోవాలెననీ, నాకూ తీవ్రమైన
కోరిక ఉండేది.

• ఇద్దరం వీధివంక చూసూ కూర్చునేవాళ్ళం.
ఎవరైనా కాస్తబలహీనుడు నడవలేక నవడలేక

నదుస్తున్నట్లు కనపడెనా, అడుగో వస్తున్నాడురా
ఎవరో పేషంటు' అనేవాణ్ణి నేను. వాడు స్త్రీ
స్కోపు తీసేవాడు. ఆవస్తాన్న మనిషి, మావంక
చూస్తూనే, డిస్పెన్సరీని దాటిపోయేవాడు. నేను
నవ్వేవాడిని. మావాడు ముఖం ముడుచుకొనే
వాడు. ఇదీ వరుస.

పదిరోజులై న తరువాత, కడుపునొప్పికని, కాలు
నొప్పికని ఎవరైనా ఒకరిద్దరు రాసాగారు. వాళ్లు
మందుమటుకు పుచ్చుకొనే వారేకాని, డాక్టరు
చేతిలో ఏమీ పెట్టేవారుకాదు. ఇదీ ఒకందుకు
మంచిదే అని మావాడు సంకోషించేవాడు. ఎల్లా
గో ఓలాగు పదిమంది నోట్లో పడటమే చాలునని
వాడి ఉద్దేశం.

ఒకరోజున నేను ఉండగానే, ఒక ఆసామి
వచ్చాడు. తనకు ముక్కుమీద కురుపొకటి
లేచింది మందు కావాలి అంటూ. పెద్దకురుపే
అది. దమ్మిడీ వెడల్పున ఉంది. దాన్నిచూచి
మావాడు “ఇదివరకు ఎక్కడన్నా వైద్యం
చేయించావా?” అని అడిగాడు. ఇంతవరకూ కూర్
గాయనైద్యాలతోనే సరిపోయింది. ఏమీ సుగు

ణం కనపడలేదు. ఆక లాభంలేదు. కాస్త గట్టి
వైద్యం చేయిద్దామని ఇవ్వారే పేటకొచ్చి, పేరు
గల డాక్టరుగదా అని ముందు అనుపత్తి డాక్టరు
దగ్గరకు వెళ్లానండి అన్నాడు. ఆయన ముందు
వేయలేదా అని అడిగాడు మావాడు. “ముందు
వేసిందాకా నేనుండలేదు. అసలు ఆయన పద్ధతి
నాకు నచ్చక, డబ్బుపారేసి పై వేటు డాక్టరుచేత
వైద్యం చేయించుకుందామని వచ్చేశాను” అన్నాడు.
ఈమాటవిని మేమిద్దరంకూడా ఆశ్చర్యపోయి
నాము, పద్ధతి నచ్చకపోవటానికి ఈయన కేమి
• తెలుసును అని అనుకొని.

చివరకు నేనే అడిగాను. పద్ధతినచ్చకపోవటం
ఏమిటయ్యా, ఎందుకు నచ్చలేదు? ఏం జరిగింది
చెప్పు అని. ఆయన చెప్పాడు. ఆయన పొడుగాటి
తోలుగొట్టం ఒకటి బయటకుతీసి గుండెమీద
పెట్టాడండి, అని ఆ ఆసామి ఒకపళ్ళా నవ్వాడు.

“అందులో తప్పేముంది ! నిన్ను పరీక్ష చే
శాడు.” అన్నాడు మావాడు. నాకు ముక్కుమీద
కురుపులేస్తే, గుండె పరీక్ష చేయటం ఏమిటండీ!!
అని ఆయన తెలివితేకువ తనాన్ని గురించి తనకు

గలిగిన అసహ్యాన్ని అంతా కళ్ళగుండా వెళ్ళగ
క్కాడు. మేము యిద్దరం నవ్వుకొన్నాము. మా
వాడువదో చెప్పబోతున్నాడు.

“అల్లాగే చేయాలె. గుండెబలహీనంగా లేక
పోతే నీకు ఆపరేషన్ చెయ్యాలని అనుకొనివుం
టాడు ఆని బహుశః వాడు అనివుండేవాడు.

నేను వాణ్ణి మాట్లాడనియ్యక ఇల్లా అన్నాను.
నిజం. నీవు అన్నమాట నిజం. ముక్కుమీ
దకురుపువేస్తే గుండె పరీక్షచేయటం ఏమిటి? శుద్ధ
తెలివితక్కువ గాకపోతే. జబ్బు ఎక్కడుందో
అక్కడ పరీక్ష చేయాలెగాని!!”

ఈమాటలు విన్నమీదట ఆయనకు ముఖం
చేటంత అయింది. వెంటనే మావాడు స్వేతస్కోపు
తీసికొని ఆయన ముక్కుమీదపెట్టి చూశాడు.
ఆయన సంతోషించి మందు రాయించికొని
డబ్బుకూడా ఇచ్చిపోయినాడు. ఎవరికి చెప్పాలిసిన
మాటలు వాళ్లకు చెపటం నాకు తెలుసునని
మావాడు అనుకొని సంతోషించి ఉంటాడు.

• ఆరోజునుంచి మావాడికి కాస్త ప్యాక్టీసు
రాసాగింది. ఒక ఆదివారంనాడు నేను కెల్లె
డిస్పెన్సరీలో కూర్చున్నాను. వీవరో ఆడవాళ్లు

వస్త్రేమావాడు వాళ్ళను లోపలికి తీసికెళ్ళి వాళ్ళకు కళ్ళలో మందు వేస్తున్నాడు. నేను ఆఫీసు రూములో కూర్చుని పేవరు చదువుకొంటున్నాను. ఇంతలోనే ఒక లావాటి ఆయన లోపలికి మెల్లగా వచ్చి, దిక్కులుచూచి, నాస్రక్కను నుంచొని “డాక్టరుగారు లేరండీ?” అని అడిగాడు. ఉన్నారూ; లోపల ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్నారు అన్నాను. ఆయన ఇంకా అల్లాగే బెదురుచూపుల్తో చూస్తూ నిలబడి ఉండటం గమనించి కూర్చోండి వస్తారు అన్నాను.

• ఆయన సందేహిస్తూనే కూర్చుని, నావంక తేరిపారజూచి, మీరు ఇక్కడ మందు పుచ్చు కొంటున్నారా? అని అడిగాడు. “ఈ డాక్టరు నాకు బావమరిది. ఊరికేనే ఇక్కడ కూర్చున్నాను” అని చెప్పటం నాకు ఇష్టం లేకపోయింది. అందుకని నేనూ ఒక పేషంటునే అని ఆయనకు అర్థమయ్యేలాగున ప్రవర్తించాను. నేను మావాడి దగ్గర మందు పుచ్చుకొంటూఉన్నమాటా నిజమే. వాడు డాక్టరు పరీక్ష ఇచ్చి వచ్చినతరువాత నాకు గుండెబలహీనత, పైత్యం, అజీర్ణం, మరి ఇలాంటి జబ్బులు ఒక అరడజనుకుపైగా ఉన్నట్లు

తోచింది. రోజూ అక్కడ ఏదో మందు పుచ్చుకో కండా ఉన్నదీలేదు. ఆయన నాపక్కనే కూర్చు న్నతరువాత, ఆయన పేరూ అవీ తెలుసుకొన్నాను. అసలు నాఉద్దేశం వచ్చినవారికల్లా మావాణ్ణి గురించి నాలుగు మంచి మాటలు చెప్పి వాడికి ప్రాక్టీసు కాన్ వాన్ చేయాలని.

ఇక నేను కాన్ వాసింగు ఎల్లా మొదలు పెడదా మా అని అనుకొంటూ వుండగానే ఆయనే అన్నాడు. బాబూ ఈ డాక్టరుగారీని గురించి మీకు బాగా తెలుసునన్నమాటేగా' అని.

‘బాగా తెలుసు వైద్యంలో పెద్ద పరీక్షలు ప్యాసే యి ఆసుపత్రిలో కొంత కాలం పనిచేసి బాగా అనుభ వంపరిపాదించాడు. నెమ్మదైనవాడు అసలు ముఖ్య మైన సంగతేమిటంటే ఈయన హస్తవాసి మంచిది. అని చెప్పవలసినమాటలు నాలుగూ చెప్పాను.

నా మాటలు ఆయన శ్రద్ధగా విని” అయితే ఒక్కసంగతి. ఈయన కొత్తగా వచ్చాడు గదండీ మన..... అని ఏదో చెప్పటానికి సందేహి స్తున్నవాడిలాగ ఊరుకొన్నాడు. ఆయన సందేహం ఏమిటో నేను అర్థంచేసుకొని “కొత్తగా వస్తేమ

టుకు ఏమండి, కొత్తవాళ్ళే శ్రద్ధగా పనిచేస్తారు అన్నా నేను.

ఈ మాటలవల్ల ఆయన కాస్త తృప్తిపడ్డాడు. నావంక సాదరంగా చూస్తూ.. నాకూ..... చూశారూ.... ఈమెడపై నకణుతు ఒకటివుంది. ఓమో స్తరు పెద్దదేసుమండి!! దీన్ని కోయించుకోవా లెసని ఉంది. ఈయనగారు ఆపరేషన్ చేయగలరాలండి” అని అడిగాడు.

కణుతు చాలా పెద్దది మనిషిచూస్తే కాస్త ఉన్నవాడులాగ కనబడుతున్నాడు. మంచికేసు. నా తేలివి తేటలు ఉపయోగించి, ఈకేసు మావాడికి పట్టియిద్దామని నిశ్చయించుకొని ఇల్లా అన్నాను. ఈడాక్టరుగాడికి కణుతులు కోయటంలో చాలా నేర్పు ఉంది. ఎంత పెద్ద కణుతు అయినా అట్లా చేత్తో తీసేసినట్లు ఆపరేషన్ చేయగలడు.

ఆయన నామాట అంతా కాకపోయినా కొంత వరకయినా నమ్మినట్లు కనపడ్డాడు. ఒక్కనిమిషం ఏదోఆలోచించి, చివరకు ఆయన “అయితేగట్టి వాడేనన్నమాట” అన్నాడు, ఏదోపరధ్యాన్నంగా తనలోతాను అనుకొంటూన్నట్టు. ఆయన గొంతు

లో కొంతవిశ్వాసమూ, కొంత ఆవిశ్వాసమూ కూడా ఛాయా మాత్రంగా ఉన్నట్లుతోచింది.

మా వాడివిషయమై ఆయనకుఘట్టే అభిప్రాయం కలగాలనీ, సందేహంకానీ, అనుమానంగానీ ఆయన మనస్సులో ఉండరాదనీ నిశ్చయించుకొని నేనుఇల్లాగ అన్నాను. గట్టివాడని వెల్లుగాలంటారేమండీ ! చాలామంచివాడు. కణ్ణులు కోయటం విషయంలో ఈడాక్టరుది పెట్టిందిపేరు.

ఇంతచెప్పినా ఆయనకు పూర్తిగా నమ్మకం కలగకో ఏమోమనీ, చెప్పిందంతా వినీ, “అయితే చూడండి, ఇదివరలో ఎవరికైనా ఇల్లాంటి ఆపరేషనులు చేశారా ఈ డాక్టరుగారూ? నాకు తెలియక అడుగుతున్నాను. మీమించండి ఇల్లాగ అడుగుతున్నందుకు” అన్నాడు.

మావాడు అప్పటికి అల్లాంటి ఆపరేషన్లు చేసినట్లు నాకు తెలియదు. చేసి ఉండదు. నేను అల్లాగ చెపితే ఆయన వెల్లిపోతాడని అనుకొని, చెయ్యకేమండీ! నాకు తెలిసినంతవరకు ఇద్దరకు చేశాడు— అన్నాను తెలిసినట్లు.

ఆయన ఆశ్చర్యపడి “ఆ, ఎవరికండీ అన్నాడు. ఈప్రశ్న వస్తుందని నేను అనుకోలేదు. ఎవరికని చెప్పేది. ఆ పూల్లో కణుతులు ఎవరికి ఉన్నాయో, ఎవరు ఆపరేషన్ చేయించుకొన్నారో, నాకు తెలియదు, ఎవరిపేరో ఒకరిపేరు చెప్పటానికై వా! ఇంత వరకు తెలిసిన వాడిలాగ చెబుతున్నవాడిని, ఇప్పుడు నీళ్లు నమిలితే నేను అబద్ధాలు చెబుతున్నానని ఆయన అనుకోవచ్చు. అందుకని, ఏదో ఆలోచన అభినయించి తెలిసిన విషయమే మరిచిపోయినట్లు నటన ప్రారంభించాను.

• “కొత్తపేటండీ ఆయనదీ ! వారం రోజుల క్రింద ఆపరేషన్ అయిందీ! ” అన్నాను. నిజంగా ఆపేటలో ఉన్న పెద్దమనిషి ఎవరో మావాడిదగ్గర ఆపరేషన్ చేయించుకొన్నట్టు ఈయనకు నమ్మకం కలుగజేస్తున్నాకదా అనే సంతోషంతో.

మాదీ కొత్తపేటనండీ అన్నాడు ఆయన. గుండె గుభేలుమన్నది. ముందు ఆయనది ఏపేట అయింది తెలుసుకొని, ఆపేటకు దూరంగాఉన్న ఇంకోపేటపేరు చెపితే బాగుండేది. మాపేటల్లో ఎవరూ ! ఇల్లాంటి ఆపరేషన్ చేయించుకోలేదే అంటే నేను తల్లముఖం వేయాలిసి వచ్చేది.

అదృష్టవశాత్తు ఆయన అల్లాగ అనలేదు. అసక పోంగా పైగా ఆశ్చర్యంగాచూస్తూ, రోడ్డుకు కుడి ప్రక్కన సందులో మొదటిఇంట్లో ఆయనేనా అన్నాడు.

నాకు చాలా ఆశ్చర్యం వేసింది. నేను ఏదో నోటికొచ్చినట్లు అంటే అది సరిగ్గా అతికిపోవటం చూస్తే ! కొత్తపేటలో ఎవరో ఒకాయన ఇల్లాంటి ఆపరేషన్ చేయించుకొన్నాడన్నమాట ! ఆ ఆపరేషన్ చేసింది ఎవరైందీకూడా ఈ ఆసామికి తెలియదన్నవిషయంకూడా స్పష్టంగానేడింది. తెలిస్తే ఇల్లాగ అడిగేవాడుకాదు. ఇక అల్లాంటప్పుడు ఆ ఆపరేషన్ చేసింది మావాడే అంటే వచ్చిన నష్టమేముంది లాభమేకాని !! అని నాలో నేను తర్కించుకొన్నాను.

ఈయన పనిగట్టుకుని ఆయనదగ్గరకువెళ్లి మీ కణుతు ఆపరేషన్ చేసింది ఫలానా కొత్త డాక్టరుగారేనా అని సాధారణంగా కనుక్కోడు. ఒకవేళ కనుక్కొన్నా మళ్లీ నన్ను వచ్చి అడగడు. అని కూడా అనుకొన్నాను.

అసలు అందాకా ఎందుకొస్తుంది. నేను మా వాడిశక్తి సామర్థ్యాలనుగురించి ఆయన కేమీ అనుమానం లేకుండాచేస్తినా అప్పుడే ఆపరేషన్ చేయించుకొంటామగదా! వెంటనే చేయటానికి మావాడికి తీరిక లేదుగనకనా? ఆయన జూస్తే భాగ్యవంతుడులాగ ఉన్నాడు. కాస్త లాభించే విషయంలాగా ఉంది. అని ఇన్నివిషయాలు ఒక్క నిమిషంలో ఆలోచించుకొన్నాను.

ఇంతలో ఆయన మళ్ళీ అడిగాడు. ఏమండీ, కొత్తపేటలో, రోడ్డుప్రక్క సందులో మొదటి ఇంట్లో ఆయనేనా ఈడాక్టరుగారిదగ్గర ఆపరేషన్ చేయించుకుందీ? అని. నేను తలదాచి, అవునండీ, మొదటి ఇల్లో, రెండోదో అయిఉంటుంది, అన్నాను.

ఆమాటలు విని ఆషాహుకారు మళ్ళీ ఏదో అనుమానిస్తూ “ఆయన ఎవరండీ? ఆయన మీకు తెలుసా?” అని అడిగాడు. కణతలు పట్టుకొని ఒక్కక్షణం ఆలోచిస్తున్నవాడిలాగ నటిస్తూ “తెలియకేమండీ! ఇక్కడే చూశాను. నెల్లగా లావుగా ఉంటాడండీ” అన్నాను నేను, నిజంగా ఆయన్ని చూసిఉన్నట్టే! నేనిచ్చిన వర్ణన సరిగ్గా సరిపోలేదని ఆయన ముఖించూచి గ్రహించి

మళ్ళీ ఇల్లాగ్ అన్నాను. „నలభూ“ అంటే కాదునలుపు కాదులెండి అదే చామనచాయలో ఉంటాడు. కాస్త లావేలెండి మరీ లావు కాదు.

సంతోషించాడు ఆయన. అల్లాగనిముఖమే చెప్పింది. ఆయన తనకు పూర్తిగా సంశయనిశ్చయితి అయినట్లుచూస్తూ „అయితే ఆయన పేరు ఏమన్నారూ?“ అన్నాడు—ఎదో ఆతురతతో.

నేను ఏమీ అనలేదే!! పేరా? పేరు నోట్లో ఆడుతున్నదండీ... వెధవది జ్ఞాపకశక్తి తగ్గిపోయిందండీ! నలభైదాటింతరువాత. అని నేను పేరుచెప్పలేకపోవటానికి ఒక కారణం కల్పించి ఇంకా ఆలోచిస్తూన్నట్లే కూర్చున్నాను. నా అనస్థజూచి పాపం ఆయనే అన్నాడు. „వారంరోజుల క్రింద ఆయింట్లో సుబ్బరాయుడుగారికే కదండీ కనుతు ఆపరేషన్ అయిందీ! అని. „ఎక్కాటీ—అది! ఆయనే !!“ అన్నాను నేను అప్పటికి సరిగ్గా జ్ఞాపకం వచ్చినట్లు. నేను ఆడుతున్న నాటకానికి నాకే నవ్వు వచ్చింది. ఆయినా ఆతరువాత ఏసందేహాలు పెట్టుకోలేదు ఆయన ఆనుమానాలన్నీ జర్రూమారుతా మాటికి చెల్లాచెదరై న మేఘాలలాగ విచ్చిన్నమైనట్లు ఆ దరహాసరేఖలో విడితమైంది.

“సరే తెలిసిందిలెండి” అని అంటూ చటుక్కున గొడుగుతీసుకొని ఆయన చరచరా నడిచి పోసాగాడు. డాక్టరుగారు వస్తున్నారు ఉండండీ! అని నేను కేకేశాను. వస్తాలెండి చెప్పారుగా! అంటూ వెనక్కు తిరిగి చూడకుండా వెళ్ళి పోయినాడు.

౨

ఇట్లా ఆయన గడప దాటటంతోనే మావాడు లోపలినుంచివచ్చి “ఎవరు బావా వచ్చారూ!” అన్నాడు. ఎవరో పేషంటు వచ్చాడన్న ఉత్సాహంతో. మా వాడికి ఒక మంచికేసు సంపాదించి పెట్టానన్న సంతోషం నాలో సుల్లు తిరుగుతున్నది. అందుకని నవ్వుతూ ఆదరణతో అన్నాను. ఎవరో, భాగ్యవంతుడే, షాహుకారులాగా ఉన్నాడు, అని.

ఈ పూర్ణో బట్టలవర్తకులంతా భాగ్యవంతులు వారిలో ఒక్కరికి మనయందు నమ్మకం కుదిరితే చాలు. ఆ ఒక్కరి ద్వారా పదికేసులు వస్తాయి. ఇంతకూ ఆయన ఏడీ? ఎందుకొచ్చాడో? అన్నాడు మావాడు, ఆతురతతో. “ఇప్పుడే

వెళ్ళాడు మళ్ళీ వస్తానని చెప్పి. ఆయన మెడమీద కణుతు ఒకటి ఉంది. దాన్ని కోయించుకొంటాడట" అని చెప్పాను.

మావాడు ఆమాటలు ఆనందంతోనూ ఆశ్చర్యంతోనూ విని “ఓహో! ఆయనా. ఆయన ఈపూళ్ళోకల్లా భాగ్యవంతుడు చాలా పలుకుబడి కలవాడు. అల్లాంటివాడు మనదగ్గరకు రావటము అదృష్టమే!! వెళ్లాడేం!! అన్నాడు. మళ్ళీ వస్తాడు, అని నేను జబాబు చెప్పాను. “ఏమో” అని మావాడు ఆయన మళ్ళీ వస్తాడని తనకు గట్టి నమ్మకం లేనట్టుగా సూచించాడు.

మావాడు వడ్డ భయానికి నేను నవ్వుకొని “ఎందుకురాడా?” అన్నాను. ఏమో బావా! ఈపూళ్ళో డాక్టర్లలో కాంపిటిషన్ ఎక్కువగా ఉంది. ఎవరై నామా స్తే మనదాకా రానియ్యరు. అని నొచ్చుకుంటూ, “కాసేపు కూర్చోమనక పోయినావా, నేను వచ్చినదాకా” అన్నాడు.

కూర్చోమనకేం! కూర్చోమనీ అన్నానూ, కూర్చున్నాడు కూడానూ!! కూర్చుని నేను చెప్పే

దంతా విని మరీ వెళ్లాడు. అందుకనే ఆయన మళ్ళీ వస్తాడని నమ్మకంగా చెప్పగలుగుతున్నాను, అన్నాను.

“ఏంజెప్పావు ఏమిటి?” అని మా వాడు ఆగ్రహంగా అడిగాడు. నీవిషయమై మంచిగా చెప్పాను. “ఈడాక్టరుగారు కొత్తగాదా, ఈ కణుతు ఆవరేషన్ చెయ్యగలడా అని అడిగాడు. అద్భుతంగా చేస్తాడు. ఈవిషయమై ఆయన ప్రత్యేకంగా కృషిచేశాడు అని చెప్పాను.

నీవు ఎవరైంది ఆయనకు తెలుసునేమో? బావమరిదినిగురించి పొగుడుకుంటున్నాడని ఆయన అనుకొన్నాడేమో!! అన్నాడు మా వాడు, నేను చేసినవని అంత మంచిది కాదని అనుకున్నట్లు చూస్తూ.

ఈ మాత్రం తెలియకుండా నేను ప్రవర్తించానని వాడు అభిప్రాయ పడటం వట్టి తెలివితక్కువ తనంగా కనపడ్డదినాకు. అయితే వాడికి ఇంకా చిన్నతనం ప్రపంచానుభవంలేదు. అందుకని అల్లాగ భయపడ్డాడని నాకు నేను చెప్పుకొని వచ్చుకొని ఊరుకొన్నాను.

కొంచెంసేపు ఏదో ఆలోచించి చివరకు
 „అయితే ఆయన ఏమనిచెప్పి వెళ్ళిపోయినాడు ?”
 అని అడిగాడు. „చెవుతా అసలు జరిగినవిషయం
 విన్నా ! ముందుసంగతి నేనొక పేషంట్లను అనే
 అభిప్రాయం ఆయనకు, కలుగజేశాను, ఆ తరు
 వాత వైద్యంలో నీవు చాలా గట్టివాడవనీ, పట్టింది
 బంగారం అవుతుందనీ, నీది అమృత హస్తమనీ,
 ఇల్లాగ ఎన్నో విషయాలు ఆయనకు చెప్పాను”.

తన విషయమై ఇల్లాగ మంచిమాటలు చెప్పి
 నందులకు సంతోషించి నన్ను థాంక్ చేయా
 ల్పిందిపోయి, నేనేదో అప్రియం పలికినట్టుగా వాడు
 మానంగా ఊరుకొన్నాడు, ఊరి కొడుతూ.

చివరకు „ఎవరికన్నా ఇల్లాంటి కణుతులు ఆప
 రేషన్ చేశారా ఈ డాక్టరుగారు ? అని నన్ను
 అడిగాడు ఆయన” అన్నాను. ఈమాట విసి
 మావాడు ఉలిక్కిపడి ఊరి— ఏంజెప్పావూదానికి
 సమాధానం ? అని ప్రశ్నించాడు.

వాడి ఆదుర్దా చూస్తే నాకు జాలివేసింది.
 అందుకని ఇల్లా అన్నాను. „తెలివిలేకుండా
 జబాబు చెవుతాననుకొన్నావా ఏంరా ? పిచ్చి
 వాడా !

“అయితే ఏమన్నావు ?”

“రెండుమూడు ఆపరేషన్లు చేశాడు. నేను కళ్ళారా జూశాను. వారంరోజులకిందే ఒక ఆపరేషన్ అయింది. పేషంట్ ఆపరేషన్ అయిన తరువాత, నిద్రపోయి లేచినట్టు లేచి ఇక్కడ నుంచి దొరిలాగ ఇంటికి వడచిపోయినాడు. బండి అయినా ఎక్కకుండా !! అని ఇల్లాగ అనేశాను. నీవు ఊరికే భయపడతావుగాని నాకు తెలియదురా ఏమిచెప్పాలిసింది ? తాతకు దగ్గులు నేర్పాలా ?” అన్నాను. మానాడు కృతజ్ఞతా సూచకంగా ఒక చిరునవ్వు నవ్వాడు.

3

“ఊ దానితరువాత?” అని అడిగి జరిగినసంగతి పూసగుచ్చినట్లు చెప్పమన్నట్లు మానాడు నన్ను ప్రోత్సహించాడు. నేను ఇల్లా అన్నాను. నామాటలు విని సంతోషించి, డాక్టరుగారు ఆపరేషన్ చేసింది ఎవరికీ ? అని అడిగాడు. “ఎవరికని చెప్పావు?” అని మానాడు వకపకా నవ్వాడు.

“ఎవరికని చెప్పేది ? ఏదోపేరు చెప్పుదాము అనుకొన్నాను. పేరు జ్ఞాపకం రానట్టు ఒక చిన్న

నాటకం ఆడాను. చివరకు ఆయనే అన్నాడు కొత్తపేటలో ఉన్న సుబ్బారాయుడిగారి కేనా అని. నేను, అవునన్నాను." ఇల్లాగ జరిగిన కథ అంతా మావాడికి చెప్పి నేను విరగబడి నవ్వాను.

మావాడు నిర్ఘాంతపోయి చూశాడు. నేను ఈ వ్యూహం అంత తెలివిగా నడిపినందులకు వాడు అల్లాగ ఆశ్చర్య పోతున్నాడని నేను అనుకొన్నాను.

అయితే మావాడు మరుక్షణంలో బిక్కముఖం పెట్టి "ఎందుకు చెప్పావుబావా అల్లాగా? " అన్నాడు జాలిగా. "

"ఏమీ ? ఏం ? అల్లా చెప్పితే?" అని అడిగాను నేను, వాడి పిచ్చిభయాన్ని చూచి నవ్వుతూ.

"ఆ సుబ్బారాయుడికి ఆపరేషన్ చేసింది చౌదరి. నేనుకాదు. ఎందుకల్లా అబద్ధం చెప్పావు? " అన్నాడు ఎదో కొంప మునిగినట్లు భయపడుతూ.

వీడి అమాయకత్వంచూస్తే నాకు విపరీతమైన నవ్వు వచ్చింది. నేను ఆడిన అబద్ధం ఎక్కడ బైట పడుతుందో అనేగదా వాడిభయం. "ఆ

షాహుకారుపోయి కనుక్కోవచ్చాడా ? ఎందుకురా నీకు అంతభయం !" అన్నాను.

అని ఇల్లాగ అన్నా మావాడు సంతోషించి నట్లు కనవడక పోవటంవల్ల " ఏమిటా) అల్లా చూస్తావు దిగాలపడి, ఇప్పుడొచ్చిన పెద్ద నష్టం ఏముందీ ఆ అబద్ధంవల్ల ?" అన్నాను.

"నాబొంద, చౌదరీ ఆపరేషన్ చేసిన మరునాడే ఆ సుబ్బరాయుడు చచ్చాడు. వాడిచావుకు నన్ను బాధ్యుణ్ణి చేశావు ఎల్లాగ ఇప్పుడు ?" అని మావాడు విసుక్కున్నాడు. నేను తెల్లపోయినాను.

4

కవి వేదుల సత్యనారాయణగారిలో నాకు పరిచయం సాహితీ సమితి రోజులలో అయింది. తెనాలిలో సాహితీ సమితి సభ జరిగినప్పుడు మేము ఇద్దరం మొదటిసారి కలుసుకొన్నట్లు నాకు జ్ఞాపకం.

వేదుల నాకంటే ఒకటి రెండు సంవత్సరాలు చిన్నవాడు. అతని వయస్సు నిర్ధారణ చేయటంలో స్నేహితులు తగాదా పడుతుండేవారు. అతనికి జాతకంలేదు. పుట్టిన సంవత్సరం వికారో విశ్వశో జ్ఞాపకంలేదు. ఏసంవత్సరం అయి ఉంటుంది అని మీమాంస జరిగింది. చివరకు వాళ్లు అతని రూపాన్ని ప్రమాణంగా తీసుకొని వికారి నామ సంవత్సరమే పుట్టి ఉంటాడని నిర్ధారణ చేశారు.

సాహితీ సమితి సభ్యులలో మేమిద్దరమే అంద గాళ్లమని మమ్మలను అందరూ హేళన చేస్తూ ఉండేవారు.

తరువాత నేను రాజమండ్రికి ఎల్. టి. చదవటానికి వెళ్లాను. అతనూ ఆపూల్లోనే ఉండేవాడు.

ఇన్ని సుపేటలో శ్రీపాదవారి వీధిలో ఒక చిన్న గదిలో ఈతడిబస. హోటలులో భోజనంచేసి కులాసాగా కాలం గడిపేవాడు. అప్పుడు వేమల బ్రహ్మచారి. ఆరూపాన్నిజూచి, ఎవ్వరూ వివాహం చేసుకోలేదు కామాయనని నేననుకోనేవాడిని, ఒక్కరోజుప మాట వరుసగా అన్నాను. “అన్న గారూ! మీరు వివాహం చేసుకోరాదూ?” అని, “నన్నెవరు చేసుకుంటారోయ్! చూస్తూ చూస్తూ ఎవ్వతె నన్ను చేసుకోవటానికి ఇష్టపడుతుంది.” అన్నాడు శాస్త్రి. “నీవు అనుకున్నంత అంద వికారివికావు. నీకళ్ళలో అదొకవిధమైన కళా, ఆకర్షణ ఉన్నాయి.” అన్నాను నేను.

“లేదయ్యాలేదు. ఎందుకల్లాగ అంటావు. ఇంకా నీమాట చెప్పు. కొంత కాకపోతే కొంత అయినా ముఖంలో కళాకాంతు లున్నాయి. నేను బొత్తిగా అనాకారినోయ్ నరసింహారావు” అన్నాడు. “కాదు శాస్త్రి; నేను ఏమాత్రం ఒప్పుకోను. నీకళ్ళలో ఉన్న తేజస్సు చాలు, నీకు కావలసినంత అందాన్ని ఇయ్యటానికి” అనిరెట్టించాను నేను.

ఆపశంగా పెరిగిపోయింది వాగ్వాదం. విషయం ఏమిటీ ఇంతకూ? నీవు అందమైనవాడివని నేనూ,

కాదూ, నీవే అందమైనవాడవని అతనూ, ఇద్దరం
రెట్టించుకున్నాము. వాగ్వాదన తీవ్రరూపం
దాల్చింది. గొంతుకలు పెద్దవైనవి.

నీ ముఖాన స్ఫోటకం మచ్చలున్నా నీకళ్ళే
నీముఖానికంతా అందాన్ని ఇస్తున్నాయని నేనూ,
గట్టిగా వాదించాను.

నీవు నల్లగావున్నమాట నిజమే. నీముఖానపొడ
ఉండటం బాగుగాలేదు. కాని నీనలుపులో నవనవ
లున్నాయి. మాంచి వయస్సులో ఉన్నావు కాబట్టి
నీ శరీరంలో కండబిగువుఉంది. అందుచేత కళకళ
లాడుతూ ఉన్నది నీముఖం. నీ ఉంగరాల జుట్టు
నీకు అద్భుతమైన అందాన్ని ఇస్తుంది. అనిశాస్త్రీ
గట్టిగా వాదించాడు.

శాస్త్రీ అల్లాగ మాట్లాడుతూనే వీధి అరుగు
పైకివచ్చేశాడు. అతనివెంటనే నేనూవెళ్ళాను. అత
రువాత వీధి అరుగుపైన సాగింది మా పొట్లాట.
నాకాచిన్నతనము; అతడా, నాకంటెచిన్న
వాడు. తమాషాకే సీరియస్గా తగూళాడాము.

మా కేకలు విని చుట్టూప్రక్కనవాళ్ళు మా
చుట్టూచేరారు. మనుష్యులు చేసినకొద్దీ శాస్త్రీకి

హుషారు యెక్కువయింది. నిజంగా వల్లు మండిన వాడిలాగ ఎగిరెగిరిపడుతూ, ఎవో అర్థంలేనట్టి, సందర్భశుద్ధి లేనట్టి మాటలు అనటం సాగించాడు.

“అల్లా అంటే నేను ఊరుకొనేవాడిని కాదు. పదిమందిచేతా నీకు నోట్లో గడ్డిపెట్టిస్తాను. వెధవ కూతలు కూయటానికి నోరెట్లా వచ్చిందంటా నీకు ! చదువుకొన్నందుకు బుద్ధి, జ్ఞానం, వివేకమూ ఉండాలె” అని తిట్టటం సాగించాడు.

నాకు భయం వేసింది. స్వల్పవిషయంలో నవ్వులాటలకు, మొదలుపెట్టినా, నిజమైన పోల్లాటగా తేలే సూచనలు కనిపిస్తున్నాయి. ఇతరులు వింటే ఏమనుకొంటారో అని నాకు బిడియం వేస్తున్నది. కాని మాశాస్త్రీ తీవ్రంగా మాటలు రానిస్తూ ఉత్తరీయం ఝాడిస్తూ, రంకెలువేయడం సాగించాడు.

అక్కడ చేసిన పెద్దమనుష్యులలో ఒకాయన “ఏమిటండీ పోల్లాట?” అని అడిగాడు. ఈమాట ఎవరూ అడగలేదేమో అని అసలు శాస్త్రీ చూస్తున్నాడు ఇందాకటినుంచీ. అడగనే అడిగాడు. ఇంకేముంది! అదే కావలిసింది. అక్కడనుంచే కథరక్తి గీట్టే ఘట్టం వచ్చింది.

అక్కడనుంచి ఎత్తుకున్నాడు శాస్త్రీ. ఆయన తో అంటాడూ, ఏమిటండీ, మనిషి అయిన తరువాత వివేకముండాలె! పాతికేళ్ళు నెత్తిమీదికి వచ్చినయ్యి, బి. ఏ. ప్యాసె యల్. టి. చదువుతున్నాడు పెద్దమనిషి! అనొచ్చినమాటా ఉంటుంది, అనరాని మాటా ఉంటుంది! నోటికివచ్చినట్లు పాగటమేనా? అని ఈఘోరణిలో, అసలువిషయమేమిటో రవ్వంత అయినా తెలియనీయకుండా అనేశాడు.

“ఊరుకోవయ్యా శాస్త్రీ. యేదో తెలిసో తెలియకో అన్నాను నేనూ” అన్నాను. ఏమిటి ఊరుకొనేది. వళ్ళుమండేమాటలని, పదిమంది పెద్దమనుష్యులూ చీవాట్లు వేస్తారని భయపడి ఇప్పుడు తగ్గితేమట్టుకు నేను ఊరుకుంటానా? ఇవ్వాళ ఇద్దెంది. రేపు ఇంకోటవుతుంది. ఏమండీ, నిజము అవునుకాదా?” అని ఆప్రక్కనున్న పెద్ద మనిషిని అడిగాడు. ఆయనకు తలా తోకా తెలియలేదు. ఏమిటండీ, అసలు విషయమూ అని అంటాడతడే. “ఏమన్నా కానీండీ. పెద్దమనిషి అయినవాడు నిజం చెప్పాలా వద్దా ఒక్కమాట చెప్పండి. స్వత్యవాక్కులోనే

ఉంది అందమంతా. ఎందుకండీ వెధవ అబద్ధాలు
 ఆడటం ? అబద్ధాలంటే చాలా ప్రమాదం
 సుమండీ ! ఒక్కొక్కప్పుడు పీకలు తెగిపోతాయి”
 అని శాస్త్రి ఉపన్యాసం ఇస్తాడే కాని ఒక్క
 ముక్కయిన అసలు సంగతి బైటకు రానీయడు.
 ఏమిటండీ అసలు విషయం అని, ఒకరిద్దరు గోల
 పెడితే, అసలు విషయం ఏముందండీ, వడ్లగింజ
 లోది బియ్యపుగింజా. అసలు విషయానికి కాదు
 నేననటం అబద్ధం ఎందుకూ చెప్పటమూ అంటా!
 అదీ నేననటం, అని పెద్దగా కేకలు వేస్తుంటే
 శాస్త్రి, ఒక్కరికీ ఈ కొల్లాట ఎందుకో అర్థం
 కాక నిర్ఘాతపోయిచూస్తూ నిలబడ్డాడు.

ఈ కేకలు విని అప్పటికి చాలామంది గుంపు
 కూడాడు. మనుష్యులు చేరినకొద్దీ మనవాడు మరీ
 ఉత్సాహంతో, ఊరికే కేకలేస్తూ, ఉత్తరీయం
 నడుముకు బిగించి, బట్ట పైకి ఎగదీస్తూ, జంజం
 పైకి కిందకి లాగుతూ హడావుడి చేయటం
 సాగించాడు.

ఇంతలోనే ఆ ఏధిగో నున్న ముసలమ్మ ఒక్క
 విడ వచ్చింది. ఆవిడ పాపం, అరవై ఏగడ్ల వృద్ధు.
 కాని వంగిపోలేదు. కళ్ళూ కాళ్ళూ బాగున్నాయి.

అప్పుడప్పుడు ఆవిడ, ఆ గదిలోకి తొంగిచూచి నాయనా కులాసాగా ఉన్నావా అని అడగటమూ, పండగదినాలలో వాల్లెంట్లో చేసికొన్న పిండి వంటలు శాస్త్రీకి ఇయ్యటమూ అలవాటు. ఆమె ఆదుర్దాగా గబాగబావచ్చి “ఏమిటి నాయనా ఏమిటి సంగతి” అని అడిగింది. ఆవిడను చూసే సరికి శాస్త్రీముఖం చేటంత అయింది. “చూడండి అమ్మమ్మగారూ! ఈయనా నేనూ స్నేహంగా ఉన్నాముగదా మరి వెధవ అబద్ధపు కూతలు కూయటం న్యాయమేనా?” అన్నాడు.

“అబద్ధపుకూతలు ఏమిటి నాయనా,” అని నావంక తిరిగి అడిగింది ఆవిడ. నేను ఏదో చెప్పి బోతున్నాను. శాస్త్రీ మాటకు అడ్డువచ్చి చెప్పి నియ్యక “ఏదన్నా శాస్త్రీ అడిగింది. దొంగకూతలు కూయటం ఎందుకూ అంటా? ఉన్నది ఉన్నట్లు ముఖాన అనేసెయ్యాలె. ఏమంటారు?” అన్నాడు.

“అవును నాయనా” అన్నది ముసలమ్మ.

“అవునా మరి. ఒక్కొక్క సందర్భంలో, ఒక్కొక్క తగాయిదా పెరిగిందా అంటే పీకలు తెగిపోతయ్యి.” అన్నాడు శాస్త్రీ మళ్ళీ.

నిజం నాయనా నిజం. వెధవ చెప్పుడుమాటల వల్లనేకదూ నాయనా, మా అబ్బాయి కాపురం ఇట్లావచ్చింది అన్నది ఆ ముసలమ్మ.

అవునాఅండీ. మరి ఆ పెద్దమనిషి. చూడండి నానా మాటలూ అన్నాడూ - నోటికివచ్చినట్లు వాగేశాడు. మరి మీరైనా బుద్ధిచెప్పండి అమ్మమ్మగారూ అన్నాడు.

ఏమిటి బాబూ సరసింహారావు, ఏమిటిఅల్లరి? ఎందుకు వచ్చింది ఇదంతా? అని నన్ను అడిగింది ముసలమ్మగారు. నాకు చాలా సిగ్గువేసింది. నవ్వు వచ్చింది. అతడు ఇదంతా ఫక్తు అల్లరికోసం చేస్తున్నాడని తెలుసు. క్షమించవోయి శాస్త్రీ అన్నాను చివరకు. అతడు మరీఎగిరిపడిఏమిటి క్షమించటం! ఎల్లాగ క్షమించటం? అని ఉరిమిచూశాడు.

ఏమిటి నాయనా అసలు పోట్లాట ఎందుకొచ్చింది నాయనా అని ముసలమ్మగారు అడిగింది.

ఏమైతే ఏమిలెండి. ఇదంతా ఎందుకూ? ఒక్క సంగతి చెప్పండి, అతనివల్ల తప్పుడుంటే అతనిని చీవాట్లువేయండి. నావల్ల తప్పువుంటే నన్నుచీవాట్లువేయండి. అని అంటూ నన్నుదగ్గరకు లోక్కుని నా భుజంమీద చెయ్యివేసి నిలచున్నాడు.

మేము ఇద్దరం కొత్తగా పెండ్లికాబోయే పెండ్లి కూతురూ, పెండ్లికొడుకూ ఉండేపోజులో నుంచున్నాము. ఇల్లాగ నిలుచుని ఆమెతో అన్నాడూ, చూడండి, ఒక్కమాట చెప్పండి, ఇదంతా ఎందుకూ? మా ఇద్దరిలో ఎవరు అందమైనవాళ్ళని మీ అభిప్రాయము?

గొల్లున నవ్వారు అక్కడివాళ్ళంతా. శాస్త్రి సీరియస్ గానే, అతనే అందమైనవాడు. అవునా? మరి, నేను అతనికంటే, అందమైనవాణ్ణి అంటాడు చూశారా మరి. వెధవ అబద్ధం యెందుకండి అన్నాడు.

మళ్ళీ గొల్లుమన్నారు అంతా. నిక్షేపరాయుళ్ళు ఇద్దరూ అందమైనవాళ్ళే అని కొందరన్నారు. ముసలమ్మగారు మట్టుకు-మీ కేం నాయనా అందమైనవాళ్ళుకాక; సరేలే ఇక ఊరుకొండి అన్నది. మేము నిజంగా పోట్లాడుకొంటున్నాము అనుకొని.

అంతా నవ్వుతూ ఉంటే మా శాస్త్రి నన్ను చెయ్యిపట్టుకొని లాక్కొని పోయాడు గదిలోకి. కాసేపు విరగబడి నవ్వుకొన్నాము. తరువాత కొంత సేపటికి ఏమిటి శాస్త్రి వట్టి ఘోల్ వు ఆయిపోయి

నావూ అన్నాను. “నేనూ నీవూ ఫూల్ సు అయి
పోవటం కాదు ఇక్కడ తమాషా. ఇరవైమంది
వెధవలను, ఫూల్ సును చేశాముమనము” అన్నాడు
శాస్త్రీగర్వంగా.

—

ఆ రోజుల్లోనే మరోసారి ఇంకోతమాషా జరి
గింది. ఒక రోజున నేనూ శాస్త్రీ గోదావరిలో
స్నానం చేస్తున్నాము. ఎండలు తీవ్రంగా ఉన్న రో
జులు. ఆరోజులలో తెల్లవారు ఝామున స్నానం
చాలా హాయిగాఉంది. కులాసాగా ఒకరిపై నొక
రం నీళ్ళను చల్లుకుంటూ ఆ గోదావరిలో చిన్న
తనంగా ఆల్లడిచేస్తున్నాము. మా ప్రక్కన కోన
సీమ శ్రోత్రియ బ్రాహ్మణుడు ఒకాయన స్నానం
చేస్తున్నాడు. చెవులకు కుండనాలూ చేతికి సింహ
లలాటం ఉన్నాయి. శుద్ధఛాందసుడులాగ కనిపిం
చాడు. ఏదోమంత్రాలు చదువుకుంటూ అఖండ
గోదావరీస్నానం కరిష్యే, అంటూ బుటికిబుటికీ
మునుగుతున్నాడు. ఆయనను గమనించక, ఏదో
మాట్లాడుకొంటూ నీళ్ళు చిందకొటుతూ స్నానం
చేస్తున్నాము మేఘూ, ఆయనకు సమీపంలోనే.

చిందగొట్టిన నీళ్లు ఆయనకు దగ్గరగా పడ్డాయి. ఆయన చురచురా చూశాడు. శాస్త్రీకళ్లు మాచెడ్డకళ్లు. బ్రాహ్మణుడు ఏమనుకుంటూ ఉన్నాడో ఇట్టే గ్రహించి, నాకు కన్నుగీటి—
:: ఏందిరా, ఇయ్యాల ఎంకడు కూలికెల్లాడంటా? అని ఏదో వ్రనంగం ఆరంభించాడు. :: అరే సత్యం, నీపెళ్లాం ఉతకలాడిందని కబురెట్టారంట్రా మీఅత్తోడు అని నేసన్నాను. ఇల్లాగ సంభాషణ సాగిస్తూ మధ్యమధ్య ముతకమాటలు వాడేశాము.

ఆ బ్రాహ్మణుడు మావంక చురచురా చూచి, ఎవరామీరు అన్నాడు. శాస్త్రీ మొదలుపెట్టిన నాటకం అంతా ఆమాట ఆయనచేత అనిపిద్దామనే. :: బాబూ మేము మాలోళ్ల కుర్రాళ్లమండీ అన్నాడు శాస్త్రీ. శాస్త్రీమాటలు నమ్మటానికి అంతా అనుకూలమే. నల్లటిరూపు మాది. దీనికి తోడు అతని ముఖాన స్పృటకం మచ్చలూ నా ముఖాన నల్లటిపొడ. పై పెచ్చు మేము అరగంట నుంచీ నీళ్లలో ఉండటం మూలాన ముఖాలు పింక్కులై పోయినాయి. దేహాలు కుమిలిపోయిన వంశాయలులాగున్నాయి. ఇంకా దీనికితోడ్పూ, మాజంజాల్కు బొడ్డోనే ఉన్నాయో, అసలు రిరో

జన లేనేలేవో చెప్పలేను. యజ్ఞోపవీతం మా విషయంలో వైకల్పికము. ఉండనూ వచ్చు లేకనూ పోవచ్చు. మొత్తంమీద ఆరోజువ మామెడలో ఏవిధమైన నూలుపోగులూ లేవు. ఇంకా ఏంకావాలె. ఈరూపాలనూ ఈవిగ్రహాలనూ చూస్తూ ఈముతకమాటలు వింటూ మమ్మలను మాలవాళ్లని సమ్మకపోవటం ఎల్లా సంభవిస్తుందీ? అసలు నిజం ఏమిటంటే మమ్మలను పట్టి అప్పడే మాలవాళ్లు అనుకొంటానికి తగిన అవకాశంఉంది. మరి ఈస్థితిలో చెప్పేదేమిటి? ఆబ్రాహ్మణుడు నమ్మాడు. నమ్మి, నిప్పులు తొక్కిన కోతిలాగ చిందులు త్రొక్కుతూ ఓరి వెధవాయల్లారా, బ్రాహ్మణులు స్నానంచేసే రేవుకు వచ్చేసేరేరా? పైగా నీళ్లు చిందగొట్టి మానెత్తిని పోస్తున్నారు మీకేం పోయేకాలం. మాలమాదిగలకు ఎంత పొగరు వచ్చింది? అని ఇల్లాగ ఎత్తుకొని తిట్టేశాడు. మాశాస్త్రి “గాంధీగారు ఏంచెప్పా రుండి, శాస్తులయ్యగారూ” అన్నాడు. “ఏడావులే గాంధీని— నీవూనూ” అని కసిరికొట్టి మమ్మల్ను పొమ్మని ఒక్కతీరాన తిట్టేస్తున్నాడు. శాస్త్రి మళ్లీ నీవేం ఏదం చదువుకొన్నావయ్యా అన్నాడు. నీకెందుకోయి వెధవాయ్ నేనేం

చదువుకొంటే నీకేం? ఈమాలనీళ్లు ఎల్లాగ
 స్నానం చేసేది పొండరా— ఇంకో రేవుకూ,
 అని తన్నుకున్నాడు ఆ బ్రాహ్మణుడు. మాశాస్త్రీ
 నవ్వలేదు. నేనూ నవ్వలేదు. ఆయనచేత తిట్లు
 తినటం చాలా సరదా అనిపించింది. నేనే చివరకు
 ఎల్లుదాం రారా సత్యం. ఏంటీ ఈ బాపనగోల
 అని అన్నాను. ఇక ఆ బ్రాహ్మణుడు చింనులు
 తొక్కేస్తున్నాడు. నానామాటలు ఆనేస్తు
 న్నాడు. మధ్య మధ్య శాస్త్రీ ఒక సమిధ వేసే
 వాడు. ఆతడు రేగిపోమేవాడు. ఇల్లాగ కాసేపు
 ఆడించేసరికి, ఆ బ్రాహ్మణుడు, వీలైనరో, మొండి
 వెధవ లనుకొని, చెంబు తీసుకొని తానే ఇంకో
 రేవుకు వెళ్లిపోవటానికి సిద్ధమైనాడు. ఆస్థితిలో
 మాశాస్త్రీ ఆ బ్రాహ్మణుణ్ణి పిలిచి ఆయనతో
 శిష్టాచార సంవత్సరాలైన వైదిక కుటుంబాలలో
 మాట్లాడుకునే భాషలో ఒక్కవాదన ప్రారంభించాడు.
 ఆ ఛాందసుడు ఈ మాధుర్వ జూచి
 నివ్వెరపోయి నిలబడ్డాడు. అక్కడనుంచి శాస్త్రీ
 ఏవో శోకాలు ఎత్తుకొని చదివేశాడు. వేదంలో
 నుంచి ఒకపన్నా ఏకరువు పెట్టాడు. సంస్కృత
 భాషలో ఏమిటో అనేశాడు. అయితే శాస్త్రీ
 ఏమంటున్నాడో నాకు ఒక్కమొక్క అయినా

తెలియలేదు. ఆ బ్రాహ్మణుడు మట్టుకు, కదలకుండా తేరచాప కొయ్యలాగ నిలబడిపోయినాడు. నిండు గోదావరిలో, శాస్త్రీ కురిపించిన సంస్కృతం అంతా ఆయనకై నా అర్థం అయిందని నాకు నమ్మకంలేదు. చివరకు ఆ బ్రాహ్మణుడు నాయనా పండితుడివి. ఇల్లాంటి వేషాలు తగవుసుమా' అని చెప్పి స్నానం పూర్తిచేసికొని వెళ్లిపోయినాడు. పాపం ఆ బ్రాహ్మణ్ణి అల్లాగ అడించావు ఎందుకోయ్ అంటే ఈ కోనసీమ బ్రాహ్మణకు ఎంత గర్వం అనుకొన్నావు? అన్నాడు శాస్త్రీ.

3

మా వేదులా నేనూ ఒకరోజున మాట్లాడుకొంటూ వీధివెంట వస్తున్నాము. శూద్రస్త్రీ ఒకరై మా కెదురువస్తుంది. స్థూలకాయ. ఖనుగ గున్నలా. గ నడుస్తున్నది. వయసులోకూడా ఊడటంవల్ల లావుగావున్నా ఆమె అంత అసహ్యంగాలేదు. బిగువైన కండరాల మధ్యనుంచి వయసుతనం పొంగి పోతున్నది. గుడ్స్ ఇంజనులాగ వస్తున్నది. నేనూ చూస్తున్నాను ఆ వింతమనిషిని. శాస్త్రీ చూస్తూ న్నాడు. కాని శాస్త్రీబుద్ధికితోచిన ఆలోచన నాకు తోచలేదు. అతడు కవీ ఎవ్వరాయినా !

ఆవిడ దగ్గరకు వచ్చిందాకా శాస్త్రీనన్ను
మాచేత్తోపాడిచి పోడిచి, చూడు చూడు అంటూ
చంపాడు. ఆమె దగ్గరలోకి వచ్చేసరికి శాస్త్రీ
బెదురుచూపులు చూస్తూ భయపడుతున్నట్లు నటించాడు. కానీ నిజానికి ఆ మనిషి భయంకరంగా
లేదు. కొంచెం అందంగాకూడా ఉంది. కాస్తోకూస్తో
జీవిత మాధుర్యాన్ని గోడ అవతల కూడా చవి
చూచిన మనిషిలా కనిపిస్తున్నది. మావాడు యెం
దుకు భయపడాలె ? ఇంక ఆమె నాలుగు అయిది
గజాల దూరంలో ఉంది.

శాస్త్రీనన్ను మెల్లగా ఆమె వచ్చేదారిలోకి
నెట్టాడు. ఆమె గనక తప్పుకోకుండా సరాసరీని
వచ్చేసిందో నా మీద పడాలిసిందే. అటువంటి
స్థితిలో నన్ను పెట్టాడు శాస్త్రీ.

ఆమెకూడా చాలా గడుసుమనిషి అయివుంటుంది. తప్పుకోలేదు. సరాసరీని వచ్చేస్తున్నది. ఇంక రెండు అడుగుల దూరంలో ఉంది-ఇంకో అడుగువేయటమే జరిగింది అనండి-డాష్-తలక్రిందలు కావటం-ఇవి జరగాలిన విషయాలు.

ఆమెగారు అడుగుదూరంలో వుండగానే శాస్త్రీ
నా చెయ్యిపట్టుకొని రాక్కువ లాగే శాడుప్రక్కకు.

లాగుతూ పైగా, అంటాడు: డాష్ అయితే చచ్చే వాడివి అని. ఈమాటలు పెద్దగానే అన్నాడు. ఆవిడ విన్నది ఈ మాటలు. ఏమిటి అబ్బాయి అంటా వూ? అన్నది. నిన్నేమన్నా నమ్మా, వచ్చేమ నిషి తగిలితే చస్తావు క్రిక్కకు తొలగమని మా వాడితో చెప్పుకున్నాను. నిన్నేమయినా అన్నానా అని వక చిన్న తగూ పొరంభించాడు ఆమెతో. ఆ మనిషికూడా యేదోకేక వేసింది. మొత్తము మీద నలుగురూ చేరందిమావాడు అస్థలాన్ని వదలలేదు. ఇల్లాంటి కుక్కజట్టేలు తేవటం అంటే శాస్త్రికి ఆరోజులలో మహా సరదా.

౪

మా వేదూలను గురించి ఇంకొక్క విషయం మాత్రం వ్రాస్తాను. ఒకరోజున నేను శాస్త్రి గదికి వెళ్లాను. శాస్త్రి ఒంటరిగా కూర్చుని ఎందుకో తీవ్రంగా పార్థన చేస్తున్నాడు. నేను వెళ్ళినా మాట్లాడలేదు. కళ్ళుకూడా తెరవ లేదు. అతని పార్థన పూర్తి అయ్యేవర్యంతరం నేను అలాగే కూర్చున్నాను. పది నిమిషాలైనతరువాత కళ్ళు ములుపుకుంటూ పరమాధిలోనుంచి లేచాడు. శాస్త్రి!

ఏమిటయ్యా! అంత తీవ్రంగా ప్రార్థన చేస్తున్నావా?
అని అడిగాను.

శాస్త్రీ సాధారణంగా నవ్వుతూ మాట్లాడే
వాడు. కాని ఆ సమయంలో ఆయన శీరియస్ గా
ఇట్లా అన్నాడు.. వెరసింహారావా! నేను ఈవిశాల
ప్రపంచంలో ఏకాకిని. ఇల్లు వాకిలీ లేదు. ఏగృహ
స్తువనిచనో ఇల్లాపడి ఉంటాను. భార్య లేదు.. బిడ్డలు
లేరు. ప్రపంచంతో నాకే విధమైన సంబంధంలేదు.
కాని నాకొక్క కోరిక ఉంది. దాని ఫలస్థితికై ప్రా
ర్థన చేస్తున్నాను అన్నాడు.

పెండ్లి అయ్యేట్లు చెయ్యమనా?

కాదు.

ఏ లాటరీలోనైనా డబ్బువచ్చేట్లు చెయ్యమనా?

కాదు.

మరేమిటి శాస్త్రీ ఏకోరికా? అని గట్టిగా అడి
గాను. మనం కోరితేమట్టుకు భగవంతుడు ఐశ్వర్య
ము చటుక్కున ఇచ్చేస్తాడా! కోరుకున్నంత మా
త్రాన. దేవుడు ఒకరికీ రూపాయలు ఇచ్చేట్లు
అయితే అంతా కోరుకుంటారు. అటువంటి గొంతే
మృకోరికలు నాకేమీలేవు. తెలిసిందా? పూర్వ

జన్మ సుకృతాన్ని బట్టి వస్తుంది. ఈ జన్మలో ఏదైనా అని వేదాంత షక్తిలో మొదలు పెట్టాడు.

నేనన్నానూ—ఈ వేదాంతం కట్టిపెట్టి అసలు విషయం ఏమిటో చెప్పు. ఇప్పుడు నీకు కలిగిన బాధ ఏమిటి? అనీ.

“ఇదంతా ఎందుకు నా పార్థనవినవోయ్” అని అంటూ మళ్ళీ కూర్చుని కృష్ణవిగ్రహానికి నమస్కరిస్తూ ఇల్లాగ అన్నాడు.

“ఓ భగవంతుడా, హేదీనబంధూ, దయాసింధూ, తండ్రి నాకు ధనధాన్యాధులు వద్దు, దారాపుత్రాదులూ వద్దు, బల్లువద్దు, వాకిలివద్దు, కవితాశక్తి వద్దూ గడ్డలూ వద్దు. ఏమీ వద్దు. మహాప్రభూ! నాకు ఒక్కటే కోరిక ఉంది తండ్రి, ఆ ఒక్కకోరికనూ మన్నించు మహాప్రభూ” అని అక్కడ ఆగాడు.

ఒక్కక్షణం ఆగి మళ్ళీ క్రైస్తవులు పార్థన చేసే షక్తిలో—“దీనబంధూ, ఓ ఆకాశమందున్న తండ్రి నాకు ఏరోజు విరోచనం... ఆ... రోజున... అగులాగున... వరము... ప్రసాదింపుము... తండ్రి... పరలోకమందున్న... నీరాజ్యము... ఇక్కడ... ఉండుగాక... ఆమెన్...” అని పూర్తిచేసి కీళ్ళు తెరిచాడు.

శాస్త్రి ఆరోజులలో మలబద్ధకంతో బాధపడుతూ ఉండేవాడు. ఎవరైనా స్నేహితుడు కనపడితే కుశలప్రశ్న అడిగేతరు ఏంబ్రదర్ రోజూసుఖి విరోచనం అవుతుందా అని. దాని తరువాత అతనికి వివాహమూ అయిందీ అబాధాపోయింది. ఇప్పుడు సంతానవంతుడై కులాసాగా ఉన్నాడు.

*

శాస్త్రి చిన్నతనంలో ఇంత అల్లరివాడు. కష్టాలుపడుతున్నా, దారిద్ర్యంలో కుమిలిపోతున్నాపైకి మాత్రం సంతోషంగా ఉత్సాహంగా అల్లరిగా ఉండేవాడు.

ఒకరోజున అడిగాను నేను ఏమి శాస్త్రివదువు కవిత్వం వ్రాస్తావు, ఏవోచెప్పలేని బాధలు నా హృదయాన్ని రాచి రంపాన పెడుతున్నాయి అంటావా— కానిపైకి ఇంత సంతోషంగా ఉంటావు ఏమిటిదీ అని.

అతను ఒక షడ్వ్యం చెప్పాడు జబాబుగా. షడ్వ్యం షడ్వ్యంగా జ్ఞాపకంలేదు. కాని అందులో భావరి ఏమిటంటే:—

నముద్రాన్ని చూచి, ఆది పొంగిపోతూ సంతోషిస్తున్నదని, అనుకుంటాము. కాని ఆ అబ్ధిగ్రోభజ్వల దృఢబాగ్ని శిఖల నెవరు చూడగలరు సఖుడా! అని. ఆక్షణంలో నేననుకున్నాను. ఈ తని జీవితానికి కవిత్యానికి సమన్వయం ఇప్పుడు కుదిరిందీ అని.

గుంటూరులో నేను ఇంటరుమీడియట్ క్లాసు
లో విద్యార్థిగనున్న రోజులలో, అరండల్ పేటలో
నా నివాసం. నేనున్న యింటికి రెండిళ్ళకు అవతల
శ్రీ శివశంకర శాస్త్రిగారి కాపురం.

ఒకరోజున నేను ఒక స్నేహితుడితో గలసి వీధి
వెంటనడుస్తూ కన్యాశుల్కాన్ని గురించి చర్చిస్తు
న్నాను. అతడు ఆపుస్తుకం వట్టి పనికిమాలినదని
వాదిస్తున్నాడు. అందులో వాడిన భావవిషయమై
యే ముఖ్యంగా అతని తగాదా. అప్పటికి ఆ భా
షలో రచనలు అట్టేబయలుదేరలేదు. అందుకని
భాషావిషయిక చర్చలు తీవ్రంగా జరుగుతుండేవి.
మేము కుర్రవాళ్లమైనా, మాకు తోచిన రీతిని,
వాడుకభాషయొక్క మంచిచెడ్డలను గూర్చి తీవ్రం
గానే చర్చిస్తున్నాము.

అయితే నా స్నేహితుడు భాషవిషయంలో
నాకంటే బాగా తెలిసినవాడు. ఆయన సవాళ్లకు
నేను సమాధానం చెప్పుకోలేక పోతున్నాను. ఆ
సమయానికే వెనుకనుంచి వస్తున్న శివశంకరశాస్త్రి

గారు వ:మ్ములను కలసికొని. నా వాదాన్ని అందు
కొని నిలబెట్టాడు. నాకు అఖండమయిన జయం కలి
గింది అనిపించింది. ఆయనయందు నాకు అపరిమిత
మయిన భక్తి కుదిరింది. ఆయన వాదించిన విధా
నాన్ని చూస్తే ఆయన ఎంతో తెలిసినవాడని, బాగా
చదువుకొన్నవాడని బోధపడ్డది. అంతకుపూర్వం
ఆయనను నేను రోజూ చూస్తూనే వున్నాను. కాని
ఎప్పుడూ మాట్లాడించి ఎరుగను. ఆరోజుననే నేను
ఆయనతో మాటలాడాను.

నాయందు ఆయనకు ఎందుచేతో అభిమానం
కలిగింది. నా అంతటనేను ఆయన స్నేహానికై ప్ర
యత్నించే అంతటి సాహసం నాకులేదు. కాని
ఆయనే నా గదికి అప్పుడప్పుడు వచ్చి మాటలాడు
తుండేవారు. మొదటి రోజులలో ఆయన ఏమైనా
చెపుతూవుంటే నేను భయంగా వింటూవుండేవాణ్ణి
ఏదేగా మాటలాడటానికి ధైర్యం ఉండేదికాదు.
క్రమంగా ఆయన చనువిచ్చి మాటలాడి. నా భిడి
యాన్ని పోగొట్టాడు. నేను ఆయనకు గ్రీ విధంగా
శిష్యుణ్ణి అయినాను. నాచేత ఆయన ఎన్నోపుస్త
కాలు చదివిర్తించారు. నాకు వాఙ్మయమునందు
అభిరుచి కల్పించింది ఆయనే. అతఃపూర్వం నేను

వరసీయగ్రంథాలు తప్ప ఇతరములయినవి ముట్టు
కొనేవాడినికాదు. ఆయన సాంగత్యంవల్ల అంగ్ల
సాహిత్యంతో కొంత పరిచయం కలుగజేసుకొ
న్నాను. కాని వరసీయ గ్రంథాలు చదవటం
మానేకాదు. అందువల్ల ఆ సంవత్సరం తప్పాను.
కాని నా కున్న విద్యాసంపత్తి చాలామంది కుర్ర
వాళ్ళకులేదని నేను అనుకొని గర్వపడుతూ
ఉండేవాణి.

శాస్త్రీగాను తియ్యనిమాటలు మాట్లాడటంలో
నేర్పరి. నాకప్పటికి చిన్నతనం. సృష్టిఅంతా విచి
త్రంగాఉండి, అప్పుడప్పుడే ఆవైచిత్ర్యాన్ని
చూస్తున్న నాకు శాస్త్రీగారి సంభాషణ కొత్త
కొత్త వింత విషయాలను బహిర్గతంచేసి, ముగ్ధు
ణ్ణిచేస్తుండేది. గటీ, నీచే మొదలైన గ్రంథకర్తల
రచనలలోనుంచి కొన్ని కొన్ని వాక్యాలు ఆయన
నాకు విసిపిస్తూఉంటే అవినేను వ్రాసుకొని, క్లా
సులో కుర్రవాళ్ళతో సంభాషించే సందర్భంలో
వాడితే, వాళ్ళు తెల్లపోయి నావంక చూస్తుండే
వాళ్ళు.

ఆరోజులలోనే ఆయన నాహితీ పత్రికను ప్రచు
రించారు. స్వాహితీ ప్రథమసంచికకే నన్నేదైనా

వ్రాయమన్నాడు. అప్పట్లో తెలుగులో ఏమీ వ్రాయటం అలవాటులేదు నాకు. ఇంగ్లీషులోనే స్వతంత్రమైన వ్యాసాలు, చిన్నచిన్న పద్యాలు వ్రాస్తుండేవాణ్ణి. అయినా ఆయన ప్రోత్సాహం వల్ల డిప్ అనే స్కెచ్ వ్రాశాను. దానిని ఆయన స్వీకరించి, సాహితీలో అచ్చువేసి, ఆపత్రికనాకు చూపారు. నా పేరు అచ్చులో చూచి నేను పొందిన సంతోషం ఇంతా అంతా కాదు. నేలరోజులు ఆ పత్రిక చేత్తో పట్టుకొని తిరిగి ఎంతమందితో చూపించి సంతోషించాను.

కొన్ని రోజులు గడిచిన తరువాత ఆయన రోజూనన్ను సాయంత్రం కాఫీహోటలుకు తీసుకొనిపోయేవారు. నాయందూ ఆయనకు అంత ఆభిమానం ఎందుకు కలిగిందో నేను ఇప్పటికీ ఊహించలేను. రోజూ టీ మాత్రం పుచ్చుకొనేవాళ్లం. ఆయనే డబ్బు ఇచ్చేవాడు.

నాదగ్గర డబ్బుండేదీకాదు. ఉన్నా ఆయన ఇవ్వనిచ్చేవాడూ కాదు. “ఏమండీ శాస్త్రిగారూ ఇల్లాగమీరు కాఫీహోటల్ విల్పుఇస్తే, నేనుమీ కెంతో ఋణపడిపోతాను—కొంత-కాకపోతేకొంత అయిన నన్ను ఇచ్చుకోనీయండి” అంటే ఆయన

—ఇప్పుడు మీరు విద్యార్థిగా ఉన్నారు. డబ్బు మీరు కర్చు పెట్టటం నేను అంగీకరించను. మీరు పెద్ద వాళ్ళే సంపాదిస్తారు. అప్పుడు కావాలిస్తే నాకు మళ్లా మీరు ఇవ్వవచ్చు లెండి అని పుత్ర పాతస్వల్యంతో అనేవారు. స్నేహితుల విషయంలో అంతదయచూపటం, ఆయన ఒక్క విషయంలోనే చూశాను నా జీవితంలో. ఆమాట ఎప్పుడూ నేను మఃచిపోలేదు.

సంపాదించే రోజులు వచ్చినవి. బాధ్యతలు ఎక్కువ అయినాయి. శాస్త్రుగారు నన్ను ఎప్పుడూ డబ్బు కావాలి అని అడగలేదు. కాని ఒక మారు కామాల ఒక రూపాయి ఇమ్మని అడిగారు. నా వద్ద లేకపోలేదు. కాని ఇవ్వటానికి బుద్ధి పుట్టలేదు. లేదనో ఏదో సమాధానం చెప్పాను. దాని తరువాత నా దుర్మార్గం నాకు తెలిసొచ్చింది. ఏడ్చు కూడా వచ్చింది. కాని మళ్లీ ఆ విషయం మర్చి పోగలిగాను. ఒక మారు మాట వరుసగా ఆయన చెప్పారు. “స్నేహితుల కోసం కొన్ని వందల రూపాయలు వ్యయము చేశాను రావుజీ” అని. అందుకూ నావలెనే కృతఘ్నుతతో ప్రవర్తించారో లేదో నాకు తెలియదు.

సాయంత్రం టీ కే కాక సెలవదినాలలో, పొద్దుటిపూట కాఫీకికూడ ఆయనతోనే వెళ్ళటం సాగించాను నేను. నేను ఆరోజులో కాఫీతాగేవాణ్ణి కాదు. ఏమైనాతిని కాసిని మంచిసీశ్యతో సంతోషించేవాడిని. ఒకరోజున ఆయననన్ను కాఫీతాగి మన్నారు. అలవాటులేదండీ. అన్నాను. “కాఫీ తాగింది కవివికాలేవు రావుజీ” అన్నారు. కవిని కావాలనే నా ఆశయం. అందుకని మళ్ళీ మాట్లాడక ఊరుకొన్నాను. వెంటనే ఆయన కాఫీ తెప్పించి నాముందు పెట్టించారు. నేను కొద్దిగా వుచ్చుకొని చేదుగా ఉందండీ, నాకు వద్దుస్వామీ, కవినికాక పోతేమానెలెండి, మీ సాంగత్య మహత్వ్యంవల్ల వచన రచయితనైనా కాలేకపోతానా అన్నాను. శాస్త్రిగారు నవ్వుతూ, “తప్పదు. మందులాగన్నా వుచ్చుకోండి, ఎంచేతా అంటే కాఫీతాగకపోతే కలం పట్టుకునేందుకు అర్హతలేదు రావుజీ” అన్నారు. ఆరోజుకు కళ్ళుమూసుకుని గుటుక్కున మింగాననుకోండి. దాని తరువాత బాగా అలవాటయింది. ఇప్పటికీ ఆ అలవాటు నన్ను వదలలేదు. వారన్నటులు కాఫీకి-కథలువ్రాసే శక్తికి ఏవోసంబంధం ఉన్నటులే తోస్తుంది నామట్టుకున్నాకు.

ఒకమారు నేను శాస్త్రిగారిని అనుష్ఠాప్ అంటే ఏమిటండీ అని అడిగాను. ఏ సందర్భంలోనో, అది ఏమిటో తెలుసుకోవలసి వచ్చింది. అది వేదంలో ఛందోబద్ధమైన ఒకరచన అనిచెప్పారు. దాని నడక ఎల్లావుందో నాకు చూపాలన్నాను.

ఒక కాని- ఒకే కాని

రెండు కానులు- అర్థణ

మూడు కానులు- మూక్కానీ

నాలుగు కానులు- ఒక అణ

అని అనుష్ఠాప్ నడకలో చదివి ఇల్లాగ ఉంటుందిఅన్నారు. ఆయన పరిహాసానికి అన్నారు. కాని తరువాత కొందరు నవకవులు ఆ నడకనుతీసుకొని రచనలు సాగించారు.

ఆయన వాడిన చలోక్తులు, చాలా వాడుకలోకి పాకిపోయినాయి. మనిషి కోరదగినవి కాఫీ, కాంతా కాంచనాలని ఆయనేకల్పించారు.

ఒకమారు ఏదోమాట్లాడుతూ విశంతువుల కేశఖండన స్మార్తుల విషయంలో నిత్యమనీ, నైష్ఠ్యపుల విషయంలో నిషేధమనీ, మధ్యుల విషయంలో జైకల్పికం అనీ ఆయన, ఆ ఆచారాన్ని, వ్యాకరణ పరిభాషల్లో నిర్వచించారు.

మధురమైన వాక్కు ఎవరిదీఉంటే శివశంకర శాస్త్రిగారిదే, అనిచెప్పాలె. కోపంవచ్చినా పం

షవాక్కు ఆయననోటరాదు. హృదయేశ్వరిలో
—పరుషాలు లేవనే అంటారు.

నేనూ ఆయనప్రతిభాంవల్లనే కథలు వ్రాశాను. మొదటి కథ ఆయనచెప్పి వ్రాయించారు. నావంటివాళ్ళను ఎందరినో ఆయన సృష్టించారు. తిరువతి వెంకట శాస్త్రిగారి శిష్యులమని చెప్పకొని గర్వపడతారుగాని, శివశంకర శాస్త్రిగారి శిష్యులమని చెప్పకొరుమరి. కాని ఆపూర్వపు అర్థంలో కాకపోయినా, ఆయన శిష్యులమని చెప్పతగినవారు అధునిక రచయితలలో చాలామంది ఉన్నారని నాకు తెలుసు. మాలోఎంతోమంది భావగమనము, ఆయన చూపుడు వ్రేలును అనుసరిస్తున్నది.

మనిషిలో ఏమాత్రం పనికివచ్చేవదార్థంఉన్నా ఊరికే పోనిచ్చేవారు కారు శాస్త్రిగారు. ఎందరినో కవులను, కథకులను, తయారుచేశారు. క్రూరదుర్భిద్ధారి ఆయనకొంప కూల్చింది. బహుధాన్య నాకొంపతీసింది. ఇద్దరం జీవితంలో. చెడిపోయినాము. గురు శిష్యులమైనందుకు ఇద్దరం కష్టాలు అనుభవిస్తూ ఎదురు చూడతగిన. సుఖములేక పోయినా. ఎండిన మానుల్లాగ జీవిస్తున్నాము.

మహానగర పంచాయితీ పునర్వ్యవస్థీకరణ పరిశీలనావర్తిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA115B148
పుస్తకం పేరు	మేరీ కవలీ
తారీఖు	26/10/24
ముందు లెక్క	NO
వెనుక లెక్క	NO
మొత్తం పేజీలు	77
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Kasimbi
పేజీలు విడదీసినది	Kasimbi
స్కాన్ చేసినది	RAMYA
పరిశీలించినది	RAMYA
పేజీలు పరిశీలించినది	
ప్రింటింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిశీలించినది	6090